

OPERA

TIDSKRIFTEN

Drottninghofens
SLOTTSTEATER

STAATSOPER

BERLIN

ÅTERINVIGT

Karin Erskine

HILDE ZADEK

100 ÅR

no. 5 2017
pris 115 kr

763-5

ASKUNGEN

av Gioachino Rossini

DIRIGENT *Jean-Christophe
Spinosi/Fredrik Burstedt*
REGI *Lindy Hume*

*Johanna Rudström &
Ole Aleksander Bang*
i vinterns **VARMASTE**
KÄRLEKSDRAMA

PREMIÄR 25 november

Hela Sverige kan se Askungen live på bio 3 februari

www.operan.se

Partners till Kungliga Operan
Savana Wallenius Lines

OPERAN

INNEHÅLL

OPERAPRISET

6 Fyra kandidater – du röstar fram vinnaren!

INTERVJU

12 I numrets huvudintervju presenteras kostymören Karin Erskine. Hon började sin verksamhet i London i slutet av 1960-talet. Erskine berättar bl.a. om kostymens betydelse i olika uppsättningar, såväl inom teater, film, opera som dans.

FOKUS

56 Sören Tranberg samtalar med Drottningholms Slottsteaters vd och konstnärliga ledare Sofi Lerström och nämndens ordförande Annika Levin om bland annat rokokoteaterns framtid.

JUBILAR

61 Kammersängerin Hilde Zadek fyller 100 år! Vi porträtterar denna lyriskt-dramatiska sopran och pedagog, som var en av Wienoperans ledande artister under 25 år.

AKTUELLT

64 Alexander Husebye rapporterar från Berlin om återinvigningen av Staatsoper Unter den Linden.

SISTA ORDET

80 Henriikka Gröndahl funderar över Folkoperans kampanj "Kom för att få komma". Spela in din urkraft och skicka in den till teatern. Vad finns det för likheter mellan att sjunga opera och att ha sex?

ALLTID I OPERA

5 LEDARE

8 NOTISER

18 FESTIVAL Pesaro

22 FÖRESTÄLLNINGAR Kungliga Operan, Folkoperan, Wermland Opera, Göteborgsoperan, Malmö Opera, Norrlandsoperan, Helsingfors, Köpenhamn x 2, Berlin (Deutsche Oper).

68 IN MEMORIAM Hans Alfredson, Siegfried Köhler, Peter Hall, Richard Trimborn och Pär-Olof Johansson.

72 NYTT PÅ DVD La Bohème

74 NYTT PÅ CD Magdalena Kožená, Regula Mühlemann, Jonas Kaufmann, Pelléas och Mélisande samt Die Rose vom Liebesgarten.

78 KALENDER

82 DIE SCHWEIGSAME FRAU

Fr. v.: Christina Nilsson. Foto: Peter Knutson.

Detalj ur kostymskiss av Karin Erskine.

Luca Pisaroni och Nino Machaidze i Le siège de Corinthe, Pesaro. Foto: Studio Amati Bacciardi.

Kosma Ranuer i Faust, Norrlandsoperan. Foto: Micke Sandström.

Scen ur Turandot, Folkoperan. Foto: Mats Bäcker.

Staatsoper Unter den Linden, Berlin. Foto: Gordon Welters.

Pressbild Turandot, Folkoperan.

Omslagsbild: Paolo Bordogna och Marina Monzó

i La pietra del paragone, Pesaro. Foto: Studio Amati Bacciardi.

UPPLEV
OPERA PÅ BIO
FRÅN MET OCH KUNGLIGA OPERAN

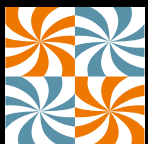

ASKUNGEN

3 februari 2018 *Kungliga Operan*

TOSCA

27 januari 2018 *Metropolitan*

Folkets Hus
och Parker

The Met
ropolitan
Opera **HD**
LIVE

OPERAN

WWW.LIVEPABIO.SE

Lyonoperan årets operahus

Det tyska operamagasinet Opernwelts kritiker har röstat fram Opéra Lyon till årets operahus. Sedan fjorton år tillbaka leds verksamheten av **Serge Dorny**. Under hans egid har operahuset utvecklats till ett laboratorium för scenkonst. Dorny började sin bana som dramaturg endast 22 år gammal hos Gerard Mortier på Brysseloperan. Lyonoperan med sina 1 100 platser är ingen stor teater. 1985 totalsanerades operahuset från 1831 och entrén fick en helt ny fasad vid återinvigningen 1993.

Förmodligen är Lyonpubliken den yngsta i hela operavärlden, där mer än hälften är under 45 år. Påtagligt många tonåringar och tjuogoåringar utgör kärnan av publiken. Totalbeläggningen är drygt 90 procent. Man spelar i stagione (block) eftersom man inte har platskapacitet för att vara en repertoarteater. Repertoaren är bred och spannet sträcker sig från Monteverdi till nutida operor. Dessutom har man årligen arrangerat festivaler som belyst olika operatonsättare, som t.ex. Tjajkovskij, Puccini och Britten.

När Serge Dorny tillträdde som chef utgjordes hela 85 procent av biljettförsäljningen av abonnemang. Hans uppfattning var att abonnemangen inte skulle vara till för en speciell publik så numera utgör abonnemang bara 45 procent. Verksamheten har vidgats på ett sätt som är unikt, där även annexscenerna har breddat verksamheten. Något liknande skulle jag vilja se på t.ex. Kungliga Operan.

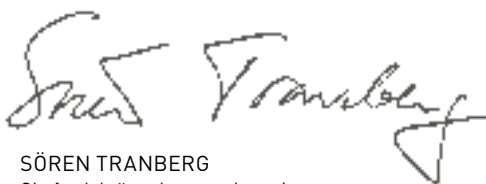
Numera verkar det som om marknadsavdelningarna på vissa operahus har tagit över. Den aktuella produktionens innehåll stämmer inte överens med marknadsföringen. Mest påtagligt har det varit i Folkoperans kampanj "Kom för att få komma". Spela in din urkraft och skicka in den till teatern. Vad finns det för likheter mellan att sjunga opera och att ha sex? Detta är påståenden, förslag och frågor som pr-byrån Ingo rört upp när de har marknadsfört Folkoperans uppsättning av *Turandot*. Kring detta funderar vår gästskribent **Henriikka Gröndahl**, som sjunger Liù på Folkoperan.

Nu är det dags att bestämma vem som får vårt Operapris 2017. Det är som vanligt ni prenumeranter och läsare som avgör utgången. Priset kommer att delas ut för trettioförsta gången. Sponsor för Operapriset är Kjell och Märta Beijers Stiftelse. I år har vi lyft fram två tenorer, en sopran och en regissör. Omröstningen gäller konstnärliga bedrifter som har utförts under säsongen 2016/17. Rösta senast den 10 januari 2018.

Vi uppmanar också våra läsare och prenumeranter att ge bort OPERA i julklapp. För mer information se sidan 36.

Vi tackar särskilt de prenumeranter som har stöttat oss ekonomiskt under året. Det har betytt mycket för vår utgivning.

Samtidigt passar jag på att önska alla läsare och annonsörer en God Jul och Ett Gott Nytt År!

SÖREN TRANBERG
Chefredaktör och ansvarig utgivare

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Sören Tranberg

Adress Tidskriften OPERA,
Lindvallsplan 10, 117 36 Stockholm
Tel 0709-67 58 63
st@tidskriftenopera.nu
www.tidskriftenopera.se

Redaktion Erik Graune,
Henry Larsson, Ingvar von Malmberg,
Sören Tranberg, Claes Wahlin

Skribenter och medarbetare i numret
Lennart Bromander, Alexander Husebye,
Jan Granberg, Erik Graune, Henriikka
Gröndahl, Henry Larsson, Ingvar von
Malmberg, Sören Tranberg, Claes Wahlin

Korrektur
Ingrid Blomberg och Hans L Beeck

Styrelse
Maria Dalayman (ordförande),
Catharina Lyckeberg Heimbürger,
Annica Sandh, Arne Svahn, Sören Tranberg
samt Cecilia Leijonhufvud och Paulina
Pfeiffer (suppleanter)

Prenumeration
Titeldata, kundtjänst: 0770-457 120
Online kundtjänst: opera.prenservice.se
Årsprenumeration 495:- inkl. moms [5 nr]
Tvåårsprenumeration 900:- inkl. moms [10 nr]
Utlandsprenumeration: SEK 600 [5 nr]
och SEK 1100 [10 nr]. Porto tillkommer.
ISSN: 1651-3770

Projektledning Falck & Co
Art director Anki Andersson
Grafisk formgivning Helén Kvarnlöf

Annonser
Alex Simonsson, Swartling & Bergström
Media, Birger Jarlsgatan 110,
114 20 Stockholm
Tel 08-545 160 63. alex@sb-media.se
www.sb-media.se

Tryck Trydells, Laholm, 2017

Tidskriften OPERA erhåller
bidrag från Statens kulturråd.

Sören Tranberg. Foto: Anna-Lena Ablström.

OPERA PRISET 2017

Den 30 september delades 2016 års operapris ut för trettionde gången. Det tilldelades sopranen AnnLouice Lögdlund när hon sjöng titelrollen i Turandot på Folkoperan.

Den här gången har OPERAs skribenter väskat fram fyra kandidater till Operapriset 2017: två tenorer, en sopran och en regissör. Omröstningen gäller konstnärliga bedrifter som har utförts under säsongen 2016/17. Det är som vanligt ni prenumeranter och läsare som avgör utgången. Rösta senast den 10 januari 2018 med talongen som medföljer detta nummer och du har chansen att vinna en aktuell cd-skiva.

SPONSOR FÖR OPERAPRISET

Kjell och Märta Beijers Stiftelse

Foto: Francesca Cerri

1

TILDE BJÖRFORS, regissör

Tilde Bjölfors – grundaren av och den konstnärliga ledaren för Cirkus Cirkör – kandiderar för sin uppsättning av Philip Glass opera *Satyagraha* på Folkoperan i samarbete med Cirkus Cirkör.

”Tilde Bjölfors regi projicerar budskapet i librettot sceniskt på ett ypperligt sätt. Njutning och plåga, vinst och förlust, seger och nederlag, allt uttryckt i form av fenomenala cirkusnummer” (OPERA).

Foto: Markus Gårder

2

NIKLAS BJÖRLING RYGERT, tenor

Niklas Björling Rygert nomineras för sin bedrift som Mime i *Nibelungens ring* på Kungliga Operan.

”En betydande insats gör Niklas Björling Rygert som Siegfried-Mime – ett sångagerande i världsklass. Han är en av de riktigt stora operapersonligheterna i dag” (OPERA).

Foto: Marry Sohl

3

LARS CLEVEMAN, tenor

Lars Cleveman kandiderar för sin insats som Siegfried i Stockholmsoperans *Ring*.

”Lars Clevemans hjältetenor har genom sina utlandsengagemang vuxit och han gör en heroisk insats, både i Siegfried och Ragnarök. Han ersatte en kollega – vilken återkomst och revansch!” (OPERA).

Foto: Matthias Horn

4

ASMIK GRIGORIAN, sopran

Asmik Grigorian nomineras för sin insats som Fedora i Umberto Giordanos opera i regi av Christof Loy på Kungliga Operan. ”Asmik Grigorian – välbekant för Stockholmspubliken från *Madama Butterfly* och *Manon Lescaut* – är alldeles överdådlig som Fedora. Hon äger stor karisma. Detta parat med en stor dynamik och därtill ett alldeles utsökt legato som binder ihop fraserna gör att hon inte har några problem med de dramatiska stegringarna. Tala om världsklass!” (OPERA).

1

NOTISER

Rebecca Fjällsby wagnerstipendiat

1 Wagner-Sällskapet i Göteborg genomförde i höstas sin årliga tävling för att utse 2018 års Bayreuthstipendiat. Elva unga sångare i åldern 24 till 33 år deltog i tävlingen. Första pris vanns av mezzosopranen **Rebecca Fjällsby**, som får åka till Bayreuth. Juryns motivering: "För en fulländad gestaltning med klar textning samt egaliserad och fyllig klang. Ett gediget och professionellt framförande. Hon levererade med skönt mörk Wagnertimbre och kommunicerade avspänt som Fricka i *Valkyrian* samt i 'Schmerzen' ur *Wesendonck-sångerna*."

Andrapriset gick till tenoren **Per Lindström** samt ett delat tredje pris till barytonen **Sebastian Durán** och tenoren **William Davis Lind**. I juryn satt i år musikagenten **Dietrich E. Gross**, sopranen **Annalena Persson**, dramaturgen **Göran Gademan** och ordföranden i Göteborgs Wagner-Sällskap **Lennart Röök**. www.wsg.se

Blodig sommar på Läckö slott 2018

Än en gång presenterar Läckö slottsopera ett operaverk som aldrig förut satts upp i Sverige. **Heinrich Marschners** *Vampyren (Der Vampyr)*, som uruppfördes i Leipzig 1828. Operans handling är i sin skräckromantiska anda som hämtad ur vilken vampyrfilm som helst – två sopranoer får sätta livet till av varulvsbett, innan den tredje överlever och lyckas bryta förbannelsen.

Regissör är **Johannes Schmid**, som har arbetat på Deutsche Oper am Rhein (Düsseldorf/Duisburg), Teatro alla Scala i Milano och vid en mängd festivaler, opera- och teaterhus runt om Europa, gör nu sin första operauppsättning i Sverige, där han bor sedan en tid tillbaka. Dirigent är **Simon Phipps** och för översättningen svarar **Catarina Gnosspelius**. Premiär på Läckö slotts borggård den 15 juli 2018. www.lackoslott.se

Massenetopera på Folkoperan nästa höst

2 Nästa höst spelar Folkoperan **Jules Massenets** (1842–1912) opera *Don Quijote*. I rollerna: **Lars Arvidson** (Don Quijote), **Marcus Jupither** (Sancho Panza) och **Katja Dragojevic** (Dulcinea). För regin svarar **Carl Johan Karlsson**. Premiär den 19 september 2018.

Massenet skrev titelrollen för den ryske basen Fjodor Sjaljapin. Operan uruppfördes den 19 februari 1910 på Opéra de Monte-Carlo i Monaco. Den svenska premiären ägde rum den 9 mars 1983 med Stockholms Musikdramatiska Ensemble på Göta Lejon i Stockholm. Då med Curt Appelgren, Krister St. Hill och Ann Sofie von Otter.

www.folkoperan.se

2

3

Svensk operasuccé spelas i New York och Tokyo

3 Vadstena-Akademiens stora operasuccé *Four Nights of Dream* sätts upp i New York och Tokyo. **Moto Osadas** opera hade sin urpremiär på Vadstena Slott i juli 2008 och blev en formidabel framgång för alla medverkande. I september fick verket en efterlängtd nypremiär i New York och flyttades därefter till Tokyo i ett samarbete mellan Japan Society i New York och kulturcentret Bunka Kaikan i Tokyo. www.vadstenaakademien.org

Smålandsoperan får stöd av Region Kronoberg

Smålandsoperan har länge saknat ekonomiskt stöd för sin verksamhet, men nu har man fått ett tillskott på 300 000 kronor i kulturstöd av Region Kronoberg för 2018. Smålandsoperan bildades 2013 och sedan dess har man arbetat helt ideellt. Pengarna kommer att betyda mycket för den fortsatta verksamheten. Nu kan man utvidga sin verksamhet och på deltid anställa en producent. Det skapar en helt annan kontinuitet, där producenten blir en sammanhållande länk för den kommande verksamheten.

Smålandsoperan byter också spelplats för de närmsta tre åren och flyttar sin sommaropera till Åseda Folkets Park. Sommarens storsatsning *Carmen* får sin premiär den 21 juli och den sista föreställningen ges den 12 augusti. Ännu är inte rollistan klar och inte heller hur stor orkestern blir. *Carmen*-produktionen innebär en utökning av ensemblen, då rollerna är fler och kören är större än vid tidigare uppsättningar. www.smop.se

Christina Nilsson vinnare i Tebaldi-tävlingen

4 Den unga svenska sopranen Christina Nilsson vann nyligen den prestigefyllda tävlingen Renata Tebaldi International Voice Competition i San Marino och 2016 tilldelades hon både första pris och Publikens pris i Wilhelm Stenhammar International Music Competition. I höstas gästade sångerskan Opéra national de Lorraine i Nancy, där hon sjöng Richard Strauss *Vier letzte Lieder*. Christina Nilsson gör i vinter sin rolldebut som Aida i en nyuppsättning av Verdis opera på Kungliga Operan i Stockholm. www.braathenmanagement.com

Tjeckiska filharmonins nye chefsdirigent heter ...

5 ... **Semyon Bychkov** (64 år). Han efterträder den i våras bortgångne Jiří Bělohlávek. Bychkov tillträder sin chefstjänst fr.o.m. säsongen 2018/19. Han är född i S:t Petersburg, men lämnade dåvarande Sovjetunion när han var drygt 20 år p.g.a. antisemitism och bosatte sig i USA. På skivbolaget Decca har Bychkov tillsammans med Tjeckiska filharmonin, i orkesterns konsertsal Rudolfinum i Prag, spelat in Tjajkovskijs samtliga symfonier. www.ceskafilharmonie.cz

4

5

Två guld till Göteborgsoperan

När Svenska Designpriset delades ut den 19 oktober blev Göteborgsoperan dubbelt prisad. Guld i kategorin Information Print för årets säsonsprogram samt Juryns Pris för Göteborgsoperans nya visuella identitet.

6 Göteborgsoperans nya, rörliga visuella identitet är skapad genom en experimentell interaktion mellan ett O och husets artisters uttryck i form av ljudvågor från stämband, danssteg och instrument – fortplantade i vatten. En passande symbol för en kulturinstitution med älvens vatten vid sina fötter. Arbetet, som utförts i samarbete med Happy F&B, har uppmärksammats och nominerats till priser såväl nationellt som internationellt.

Svenska Designprisets motivering för Juryns Pris:

"För en bokstav, så vital i sin framtoning, så lockande i sin iver att tillfredsställa allas våra kulturbehov."

Det andra guldets vanns i kategorin Information Print för säsonsprogrammet, formgivet av **Camilla Simonson**, Art Director på Göteborgsoperan. Även här står vattnet i fokus genom en hel serie undervattensbilder med husets artister, skapade av fotografen **Mats Bäcker** och **Muhammad Ali**, som utfört den omfattande bildbearbetningen.

Motiveringen för Svenska Designpriset i kategorin Information Print:

"För en fantasieggande, nästan surrealistisk, ständigt berörande resa i varierad framåtrörelse bland olika konstformer." www.opera.se

Adrian Angelico får norskt operapris

7 Mezzosopranen **Adrian Angelico** tilldelas Tom Wilhelmssens operapris 2017 på 300 000 norska kronor. Priset är Norges största kulturstipendium och är instiftat av skeppsredaren och filantropen **Tom Wilhelmssen** (1911–78). Angelico, som kommer från Tromsø, tillhör den nya generationen norska operasångare som med stor framgång arbetar både nationellt och internationellt. Han debuterade på Covent Garden i London sommaren 2014 i den fordrande rollen som Marquise de Merteuil i **Luca Francesconis** opera *Kvartett*. Angelico har även gestaltat Gunhild Finne i **Gisle Kverndokks** *Den fjerde nattevakt* och komponisten i **Richard Strauss** *Ariadne på Naxos*. Hans nästa roll blir Octavian i *Rosenkavaljeren* i vår på Kungliga Operan i Stockholm. Adrian Angelico är tidigare känd som Angelica Voje, men valde i fjol att ändra juridiskt kön och namn.

Tom Wilhelmssens balettpris 2017 gick till dansaren och koreografen **Melissa Hough**, som också får 300 000 norska kronor.

www.wilhelmsen.com || Sören Tranberg

Wiener Philharmonikerna

KulturResor

SVENSKA KULTURRESOR AB

Utresor från Stockholm, Göteborg,
Köpenhamn, Oslo och Helsingfors
2017-2018

Påskprocession i Santiago de Compostela

NYÅRSFIRANDE I WIEN 2017-18!

Reguljärflyg/buss: 28/12 2017-2/1 2018 **Bokning fortfarande öppen!**
Wienerphilharmonikernas Nyårskonsert i Gyllene Salen på Musikverein!
Årets dirigent - Riccardo Muti.

Kejsarbalen - "Le Grand Bal" på slottet Hofburg.
Läderlappen på Staatsoper och My Fair Lady på Volksoper.
Spanska Ridskolan - Grinzing - Wienerwald - Mayerling.

Stadsrundtur med buss! Besök på Schönbrunn slott.
Svenskspråkig lokalguide! Svensk och tyskspråkig färdledning!

ST PETERSBURG - MUSIK OCH KONST

Reguljärflyg/buss: 26/2-3/3 2018
Kultursightseeing med vår svenskspråkiga lokalguide som med 20 årigt boende i St Petersburg har unika specialkunskaper om sin hemstad.

Historiska visningar: Vinterpalatset, Peterhof, Jusopovpalatset,
Tsarbyn Tsarskoje Selo och Katarinapalatset med Bårnstensrummet
Konstvisningar: Eremitaget och Ryska Museet.

Opera och balett på Marinskijoperan

På gamla teatern: 28/2: "Lady Macbeth" av D.Sjostakovitj,
1/3: "Don Quijote" av J. Massenet, 2/3: "La Bohème" av G.Puccini

På nya teatern: 1/3: "Das Rheingold" av R.Wagner

4-stjärnigt boende! Lokalt färdade måltider! Svensk färdledning!

SANTIAGO de COMPOSTELA

Reguljärflyg/buss: 23/3-3/4 2018 Påskveckan

En resa i pilgrimernas spår genom historia, religion, konst och arkitektur

Bilbao - Pilgrimstrappa och Guggenheim museum

Logrono - huvudorten i vindistriktet Rioja och mötesplats för flera stora pilgrimsvägar

Burgos och Leon - påskprocessioner. Astorga - Gaudis biskopsplats

Castrojeriz - Pilgrimsbyn, en gång i tiden med sju pilgrimskyrkor

Ponferrada - enorm tempelriddarborg. Foncebadon - Cruz de Hierro

Santiago de Compostela - Europas Kulturhuvudstad stad 2016 och slutmålet med mäktig pilgrimskatedral.

Kultursightseeing med licencierade lokalguider.

Svenskspråkig färdledning under hela resan.

HOLLÄNSK KONSTSAFARI

Reguljärflyg/buss: 16-20/4 2018 Stockholm/Göteborg/Köpenhamn - Amsterdam

KONSTUPPLEVELSER

Amsterdam - Rijksmuseum, Van Gogh Museum, Stedelijk Museum

Arkitekturpärlor från Hollands guldålder - Kanalrundtur i egen båt

Amstelveen - COBRA Museum. Haarlem - Frans Halsmuseum

Leiden - Museum de Lakenhal. Arnhem - Otterlo - Kröller-Müller Museum

Den Haag - Mauritshuis Museum, Gemeentemuseum

Svensk-/engelskspråkiga, licensierade konstguider.

4-stjärnigt boende på Hotel Schiller i absoluta centrum.

Stor kanalrundtur. Svenskspråkig färdledning.

KONSTRESA I SCHWEIZ

KONST, MUSIK OCH NATUR

Reguljärflyg/buss: 23-30/4 2018

Luzern - Sammlung Rosengart, Kunstmuseum Luzern,

Martigny - Fondation Pierre Gianadda,

Vevey - Musée Jenisch, Lausanne - Collection de l'Art Brut

Bern - Kunstmuseum Bern, Paul Klee Zentrum

Basel - Kunstmuseum Basel, Fondation Beyler, Museum Jean Tinguely

Zürich - Kunsthaus Zürich, Sammlung E G Böhle, Baden - Stiftung Langmatt

Winterthur - Sammlung Oscar Reinhart "Am Römerholz", Kunstmuseum Winterthur

OPERA KONSERT

Zürich - Opernhaus Zürich, Geneve - Grand Théâtre de Genève

Svenskspråkig konstguide och svensk färdledning under hela resan

OPERA OCH KONST I MOSKVA

Reguljärflyg/buss: 7-12/5 2018

Kultursightseeing i centrala delar av Moskva med vår svenskspråkiga lokalguide.
Historisk vandring genom Kreml.

KONST- och KULTURUPPLEVELSER

Pusjkinmuséet, Gamla och Nya Tretiakovgalleriet och
Muséet för privata samlingar i Moskva och besök på Muséigodset
Abramtsevo - kulturellt centrum och konstnärskoloni från 1800-talet,
Sergiej Posaad - Rysslands viktigaste religiösa centrum med
Treenighetskatedralen och Sergies Treenighetskloster.

OPERA OCH BALETT PÅ BOLSHOITEATERN

Rutinerad svensk/rysk färdledning och svensk konstguide

RIGAS OPERAFESTIVAL JUNI 2018

Reguljärflyg/buss: 4 dagar under perioden 6-17/6 2018

Program och speldagar presenteras på vår hemsida i december när

Riga Opera officiellt har presenterat program och speldagar.

Då presenterar vi också hela programmets innehåll med uppgifter,
om transporter, hotell, måltider, dagsprogram, färdledning,
anmälningsrutiner och resans totalpris.

SAVONLINNA OPERAFESTIVAL

Reguljärflyg/buss: 9-13/7 2018

Helsingfors: Centrala 4-stjärniga Hotel Seurahuone, tidigt känt som
"Societetshotellet", strax intill konstmuséet Ateneumm
Gourmetmiddag på Restaurang Kappeli.

Bussresa till Savonlinna: 4-stjärniga Hotel Herttua. Fästningen Olofsborg,

Kärimäki Träkyrka, natursköna åsen Punkaharju.

På hemresa besök i Svenskstaden Borgå med Runebergs Museum.

OPERAUPPLEVELSER PÅ OLOFSBORG

10/7 "Spader Dam" av Tjajkovskij

11/7 "Faust" av Gounot och

12/7 "Madama Butterfly" av Puccini

4-stjärnigt boende i Helsingfors och Savonlinna/Kärimäki.

Svensk färdledning och svenskspråkiga lokalguider

OPERAFFESTIVALEN I VERONA, KONST I RAVENNA OCH "LA FENICE"-OPERAN I VENEDIG

Reguljärflyg/buss: Resa 1: 17-22/7 och resa 2: 18-23/8 2018

Verona - Romarstad med magnifik arena.

Ravenna - Mosaikernas stad!

Venedig - kanalernas, kyrkornas, musikens stad

OPEROR på ARENA di Verona

18/7 Turandot av G. Puccini, 19/7 AIDA av G. Verdi

18/8 Nabucco av G. Verdi och 19/8 AIDA av G. Verdi

OPEROR på "La Fenice" presenteras på vår hemsida i december.

Kultursightseeing i Verona, Ravenna och Venedig.

Hotell i absoluta centrum. Svensk- och italienskspråkig färdledning.

OBS! Vi medverkar och gör gärna specialresor!

Svenska Kulturresor AB

Davidshallsg 21, Box 17554, 200 10 Malmö Tel 040-10 35 70, 0735-33 41 34, Fax 040-30 33 45

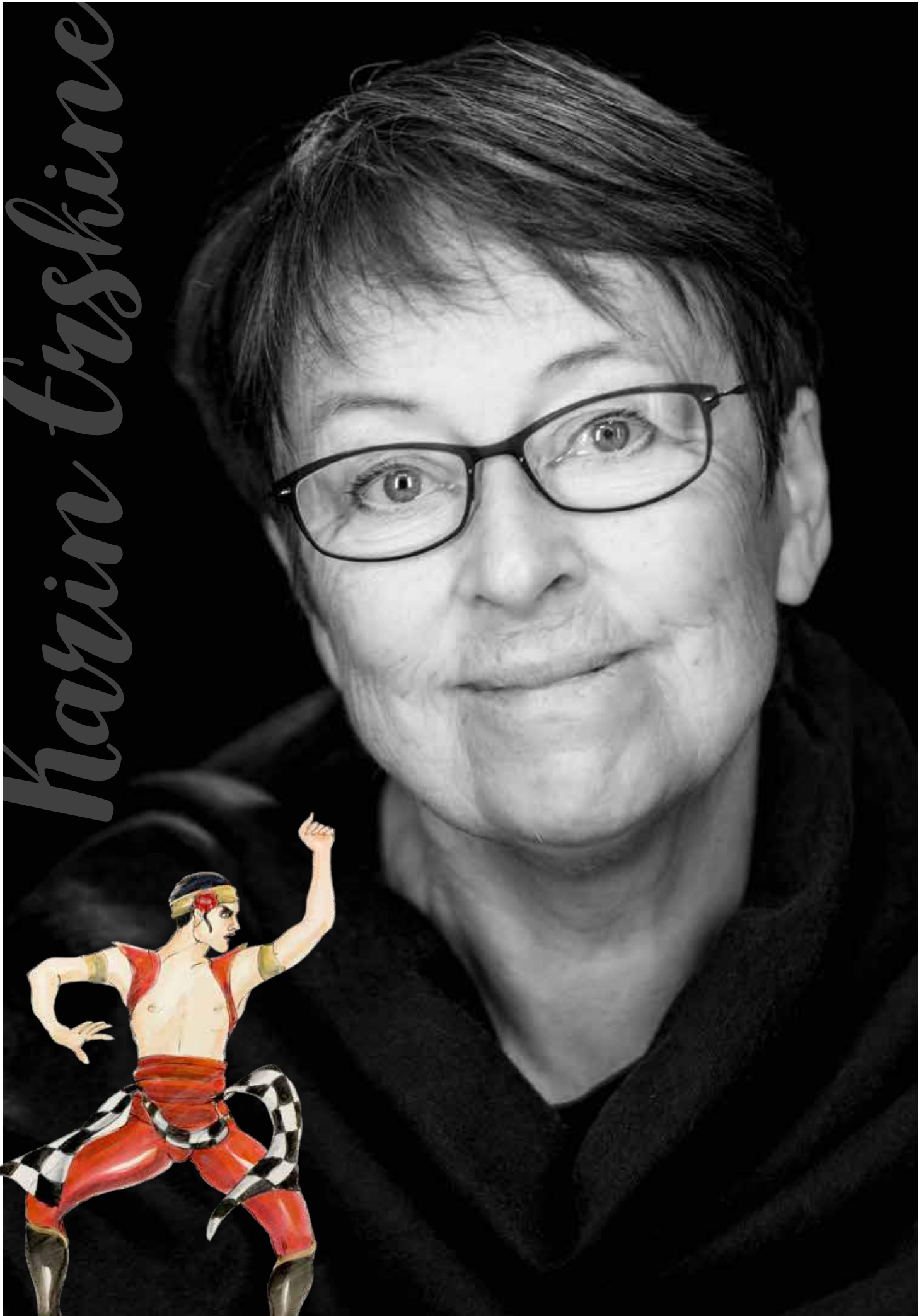
www.kulturresor.se info@kulturresor.se

Kostymerna söker kontakt

OPERAs Sören Tranberg träffade i slutet av september kostymören Karin Erskine i hennes hem i Drottningholm. Det blev ett samtal som under några timmar handlade om kostymens betydelse i olika uppsättningar, men som också kom att spänna över Karin Erskines långa karriär inom teater, film, opera och dans.

Karin Trškine

Var du konstnärligt influerad hemifrån i valet av yrke?

– Det fanns i mitt barndomshem ett starkt intresse för musik och formgivning. Då jag var i 18-årsåldern var jag osäker beträffande mitt yrkesval. Efter avslutad skolgång gick jag en grundutbildning på en konstskola i Stockholm. Jag var intresserad av formgivning men inte alls inriktad på teater. På den tiden fanns det ingen speciell utbildning varken för teaterkostym eller scenografi i Sverige. Några kortare kurser förekom visst på Konstfack, men ville man gå en längre utbildning fick man söka sig utomlands.

– Jag sökte mig till London i slutet av 60-talet, den mest dynamiska platsen för nya impulser och idéer. Tack vare mitt engelska medborgarskap kunde jag praktisera på Vogues layoutavdelning med siktet inställt på grafisk design. Eftersom jag också var intresserad av klädformgivning, tog jag parallellt kurser i tillskärning.

Hur kom det sig att du började arbeta på Old Vic, som sedermera blev National Theatre i London?

– Jag blev tillfrågad av en bekant som arbetade i färgeriet på Old Vic, om jag kunde rycka in på teaterns kostymateljé där de behövde syhjälp inför en annalkande premiär. Tack vare att jag var flink på att sy hade jag hamnat mitt i en fantastisk teatermiljö. Sir Laurence Olivier var teaterchef för en ensemble som bl.a. bestod av skådespelare som Maggie Smith, Vanessa Redgrave, Albert Finney och Anthony Hopkins.

– Efter premiären blev jag erbjuden en anställning på teaterns herrskrädderi och där stannade jag i cirka ett och ett halvt år. Det var inte någon stor kostymateljé men en av de bästa i London. Det hände t.o.m. att Covent Garden anlätade oss för att tillverka balett-kostymer åt Rudolf Nurejev och Margot Fonteyn.

Sedan jobbade du på BBC.

– Jo, jag ville prova något nytt och sökte mig till BBC. Där trivdes jag inte lika bra. Det var som att hamna i en stor fabrik. Det gjordes alltför många produktioner samtidigt och jag kände mig som en liten kugge i ett stort maskineri. På Old Vic hade jag haft en närhet till arbetet på scenen och till alla som arbetade på teatern. På BBC stannade jag därför bara en kort tid och sökte mig till modedesign anpassad för konfektion. Jag började arbeta tillsammans med de två unga formgivarna Sylvia Ayton och Zandra Rhodes. Det var helt annorlunda och dessutom mycket roligt och lärorikt. Zandra Rhodes är i dag ett stort namn i modevärlden.

– Det var de här tre totalt olika arbetsplatserna som lade grunden för min fortsatta verksamhet som kostymdesigner.

Du var under en tioårsperiod kostymansvarig för en mängd olika produktioner på Sveriges Television.

– Efter fyra fantastiska år i London flyttade jag hem igen. Jag sökte mig till SVT som just hade utökat sin verksamhet med ännu en kanal, TV2, och en tv-teaterensemble. Det var en framgångsrik period. Då gjordes många egenproducerade teaterproduktioner och dramaserier. Jag hade börjat designa kostymer och fick direkt fast anställning som kostymtecknare.

– Jag arbetade med ett stort antal mycket varierande produktioner, bl.a. Strindbergs *I havsbandet* med Ernst Hugo Järegård och Harriet Andersson, Jolos *Någonstans i Sverige*, Siwertz' *Selams* (samtliga i regi av Bengt Lagerkvist), och *Babels hus* efter P.C. Jersilds roman – som belyste sociala frågor.

– Jag blev också kostymansvarig för Ingmar Bergmans *Trollflöjten*, som spelades in på Filmhuset i en uppbyggd kopia av Drottningholmsteaterns scen. Bergman ville fånga 1700-tals-teaterns charm och lekfullhet i filmen. I Sverige var det omöjligt att hitta de tyger jag ville ha. Jag fick nöja mig med dem som ändå fanns. Genom att färga in dem för hand kunde jag få fram det uttryck jag sökte i dräkterna.

– Jag lånades också ut till Barnredaktionen under en period för att tillverka alla figurer som skulle animeras till programmet *Loranga, Masarin och Dartanjang*, som bygger på Barbro Lindgrens bok. Numera en riktig klassiker.

– När jag blev alltmer efterfrågad som kostymör utanför Sveriges Television och mina tjänstledigheter blev allt längre, sa jag upp mig och började som frilans 1981. Jag arbetade till att börja med på Stockholms stadsteater, sen på Riksteatern och Dramaten, men också med film.

Själv minns jag mycket väl ditt samarbete med koreografen Ulf Gadd och scenografen Svenerik Goude, vilket resulterade i några fantastiska dansproduktioner på Stora Teatern i Göteborg. Det var bildmässigt mycket starka uppsättningar med en mix av många influenser från dans, konst, film, litteratur etc. Det måste ha varit en stor kreativitet i det teamet?

– Ja, jag hade tidigare arbetat med Gadd och Goude i en tv-produktion av *Därarnas hus* med musik av Viking Dahl. Senare bad de mig att komma till Stora Teatern för att skapa kostymerna till deras fyra timmar långa dansdrama *Ringén* i samband med hundraårsminnet av Richard Wagners död. Ett enastående berättande i form av dansteater. Både Ulf Gadd och Svenerik Goude var fantasirika kreatörer som skapade fantastiska totalkonstverk. De fann alltid inspirerande ämnen och förslag till nya projekt.

– Vi gjorde många dansteaterproduktioner tillsammans som *Tango Buenos Aires 1907*, *Gösta Berlings saga*, *Diaghilevs ryska balett*, *Bhima vindarnas son* och många fler. Vi utvecklade bra arbetsmetoder tillsammans. När repetitionsperioden startade så träffades vi ofta och åt middag tillsammans för att summera vad som hade gjorts och vad som skulle göras. Det var en av många stimulerande perioder i mitt yrkesliv.

– På den tiden fanns det inte något färgeri på Stora Teatern, så jag fick färga och patinera kostymerna själv med lite hjälp av en dekormålare.

Vari ligger skillnaderna när du gör kostym för dans, teater och opera?

– En bra scenkostym kan vara till lika stor hjälp för såväl skådespelare som dansare och sångare när de ska hitta sina rollkaraktärer. Jag minns mycket väl första gången jag blev medveten om detta. Det var i ett mycket tidigt samarbete med Ulla Sjöblom, som då gjorde mumien i tv-versionen av Strindbergs *Spöksonaten*. Hon visste precis hur man skulle röra sig i en korsetterad 1800-talsklänning med långt släp, men ville noga testa plaggets rörelse, tyngd och begränsningar så att hon kunde anpassa sina rörelser till att hitta den rollkaraktär hon sökte.

– Jag har alltid varit intresserad av hur vi människor påverkas av den tid och den miljö som vi lever i och hur det uttrycker sig i kläderna vi bär. Medvetet eller undermedvetet påverkas vi känslomässigt av både färg och form.

– För att kunna förstå en historisk tid så söker jag inte bara olikheterna utan även det som påminner om det som finns i vår egen tid. Jag tycker det är ett bra sätt att närma sig en annan epok.

– Det är mycket svårare än man skulle tro att skapa nutida kostymer för film och scen. Många har sina egna personliga referenser och åsikter om vad som passar och vilken färg som klär dem bäst och tänker inte på att de gör en rollkaraktär som ska stå i förbindelse med annat i scenrummet.

Du har växlat flitigt mellan teater, dans och opera, varför?

– Det har medfört en berikande korsbefruktnings. Men när jag har arbetat med teater har jag ibland saknat musiken. Musiken talar direkt till våra känslor, något som gör att man blir friare i skapandet av bilder och inte fastnar i sitt tänkande.

Hur inleddes ditt samarbete med Robert Lepage?

Ni gjorde Hector Berlioz' Fausts fördömmelse i Japan och på Bastiljoperan i Paris, men också på Metropolitan i New York.

– Det började med att en projektledare på Dramaten i början av 90-talet ringde och frågade om jag ville göra kostymerna till Robert Lepages uppsättning av *Ett drömspel* i Målarsalen. Lepage hade air av popstjärna, omgiven av ett stort entourage. Han ville inte gärna ha arbetsmöten, men däremot intressanta diskussioner om olika ämnen som konst, vetenskap och teknik. Lepage med sitt livliga intellekt har gjort många intressanta uppsättningar, där han gärna använder sig av teknik för att skapa sitt eget poetiska bildspråk.

– Innan jag började arbeta med honom reste jag till Chicago för att få en möjlighet att se en av hans uppsättningar och försöka förstå hur han arbetade. Det var *Needles and Opium* som jag tyckte mycket om. Vi träffades påföljande dag på ett litet café för att prata om *Ett drömspel*. Jag visade honom ett fotografi som jag hade hittat och tyckte kunde vara inspirerande för vår kommande produktion. Just den bilden blev sedan uppsättningens affisch.

– Även om vi sällan hade några arbetsmöten så tyckte jag att det var roligt och inspirerande att arbeta med honom. Han var mycket lyhörd för alla mina kostymidéer och han tog väl vara på dem.

Hur gick processen till när ni skapade *Fausts fördömelse*?

– *Faust fördömelse* var en beställning av Seiji Ozawa Matsumoto Festival i Japan. Robert Lepage hade gjort en scenografi i form av kuber som i ett modulsystem. Jag skulle ansvara för mer än 200 kostymer med en minimal budget. Solisternas kostymer tillverkades i Stockholm. Kostymerna till de japanska aktörerna tillverkades i Québec. När alla kostymer var färdigställda fraktades de tillsammans med scenografin till Matsumoto. Men när uppsättningen senare sattes upp i Paris var koristerna mycket längre och antalet hade utökats från 30 till 60 personer, vilket krävde många nya kostymer. Det uppstod fler problem när den flyttades vidare till Metropolitan i New York. Kören bestod där av över 80 personer som var ännu längre. Vi tvingades kapa uniformshattarna på höjden så att soldaterna fick plats i scenografin.

Tidlösa kostymer har präglat några av dina senaste produktioner, som t.ex. Alcina och Orfeus och Eurydike på Göteborgsoperan. Har det varit medvetet?

– Jag tycker om när det inte blir för tydligt vilken tidsperiod kostymerna speglar. Det blir större räckvidd och berättelsen kan bli mer intressant att ta till sig. I det senaste samarbetet i Göteborg med regissören David Radok och scenografen Lars-Åke Thessman i Weills och Brechts *De sju döds synderna* och Puccinis *Gianni Schicchi* har jag arbetat på detta sätt.

Hur växer ett koncept fram mellan regissör, scenograf och ljussättare?

– Teater är en kollektiv konst, där utmaningen är att få ihop allas kreativa idéer till en gemensam enhet. Det gäller att ha en bra dialog i teamet. Att vara lyhörd för varandra. Släppa in varandras idéer. Det blir ganska olika från gång till gång beroende på vilket team man arbetar med.

Hur ser din framtid ut?

– Längtan till att fortsätta kan finnas. Jag arbetar så länge det är intressant och inspirerande. Det är alltid en utmaning varje gång man startar ett nytt projekt. Då börjar ett sökande efter nya idéer. Ett arbete som är mycket tidskrävande men håller igång tankeverksamheten. :||

Föreställningar: Alcina och Orfeus och Eurydike. Foto: Mats Bäcker.

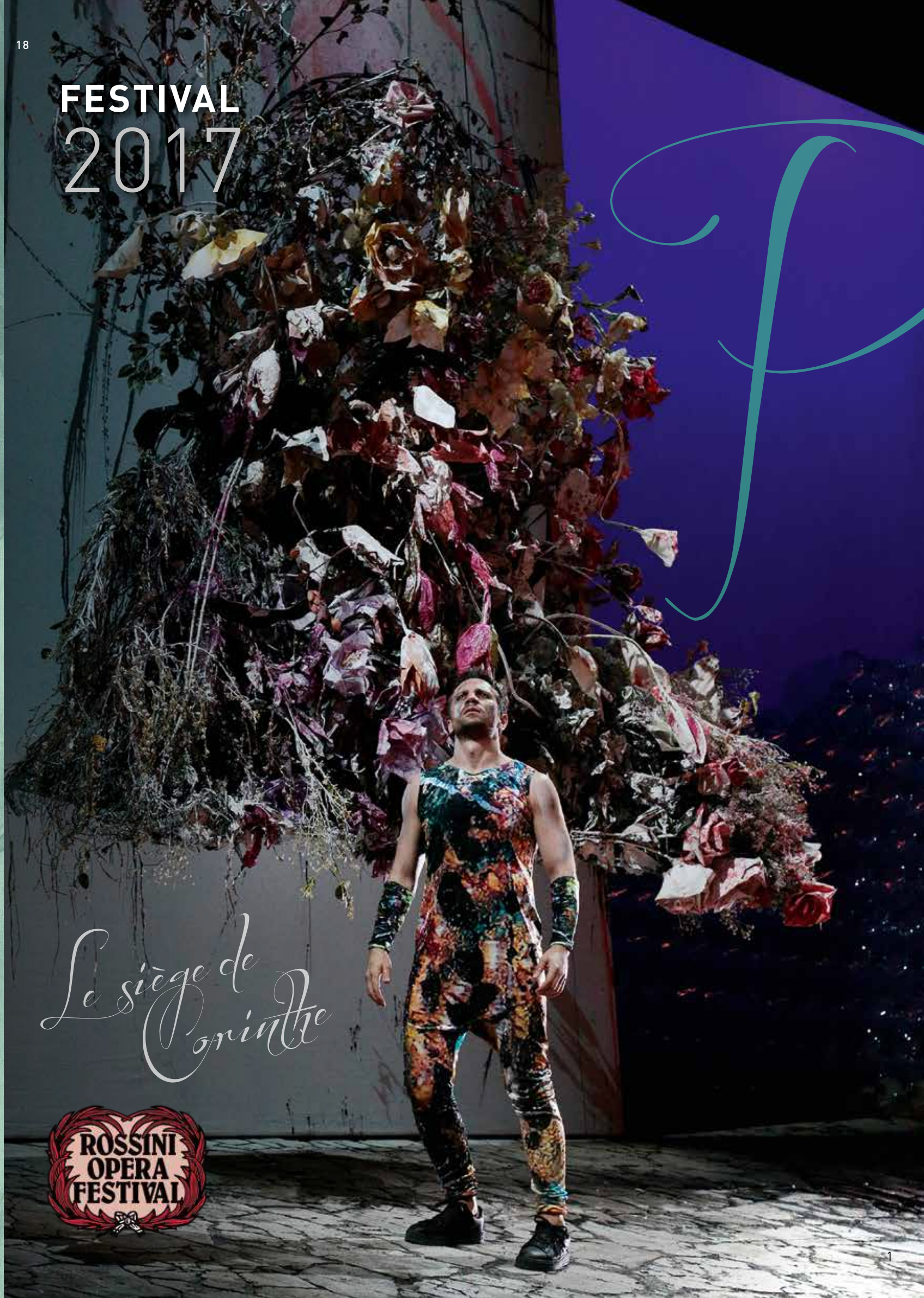
Porträtt Karin Eskine. Foto: Mats Bäcker.

Kostymskisser: Bhima vindarnas son, eunucken från Scheherazade och två damer från Tango Buenos Aires 1907. Gianni Schicchi i blyerts.

FESTIVAL 2017

F

*Le siège de
Corinthe*

Pesaro

Som alltid i Rossiniuppsättningarna i Pesaro råder det ett tätt samarbete mellan festivalens produktioner och det vetenskapliga textkritiska forskningsarbetet kring nottexterna. De flesta av tonsättarens operor har varit föremål för omfattande forskarmödor för att få fram en utgåva som motsvarar den ursprungliga versionen. *Le siège de Corinthe* (Korints belägring) med urpremiär i Paris 1826, som är den franska bearbetningen av den italienska *Maometto secondo* (Muhammed II, Neapel 1820), tillhör de mest komplicerade att reda ut. Båda versionerna har som historisk centralgestalt den osmanske sultanen Muhammed II (Mehmet, Mahomet i *Korints belägring*) som efter att ha skövlat Konstantinopel 1454 fortsatte sina erövringståg kring Medelhavet. Platsen för belägringen i de olika versionerna varierar (den venetianska kolonin Negroponte i *Maometto secondo*). Till detta kommer en sedvanlig erotisk konfliktsituation. Kärlekshistorien mellan Muhammed och Pamyra, dotter till Korints överbefälhavare Cléomène, slutar med att Pamyra begår självmord för att visa sin trohet till sitt fosterland.

Det spanska produktionsteamet **La Fura dels Baus** operauppsättningar har som varumärke att skapa självständiga visuella scenlösningar, inte alltid med förstäliga och igenkännbara kopplingar till verket. Ibland uppstår storslagna originella spektakel, ibland hamnar man i manierat effektsökeri. I *Le siège de Corinthe* utgörs regissören **Carlus Padrissas** och scenografen **Lita Cabelluts** grundscenografi av vattenbehållare i plast som andaktsfullt bärs fram i processioner av kör och statister, som om de vore heliga relikier, för att slutligen staplas upp som enorma murar. En effektfull och talande anspelning på vattnets eviga betydelse i dessa tider av klimatproblematik och miljöförstöring. Här centrerat till Medelhavet, vars behärskande var den viktigaste anledningen till världserövraren Muhammeds krigsföretag på 1400-talet.

La Fura dels Baus uppsättning tillför och förenar flera tidsperspektiv som återföder verket med nyvunnen sprängkraft. Bland dem de samtida omständigheterna vid operans tillkomst. När Rossini lämnade Italien för att etablera sig i Frankrike var hela Europa engagerat i det grekiska frihetskriget. Särskilt turkarnas belägring av den grekiska staden Missolonghi kom att bli symbol

för kriget, framför allt genom lord Byrons frivilliga deltagande. Han dog i reumatisk feber 1824, just i Missolonghi. Lord Byron hade tio år tidigare skrivit en episk dikt "The Siege of Corinth", som troligtvis fanns med som förlaga redan till Cesare della Valles libretto till *Maometto II*.

Vid *Le siège de Corinthes* urpremiär hade de fruktansvärda grymheterna kring turkarnas seger några månader tidigare upprört parisarna. Här projiceras delar av Byrons dikt parallellt med balettmusiken. La Fura dels Baus ackompanjerar inte, som så ofta, kvasiexotiska koreografier, utan den ensamme Mahomets stumma meditationer kring krigets meningslöshet.

Även om La Fura dels Baus iscensättning möttes av blandat mottagande så var denna rentvättade *Korints belägring* en musikalisk triumf. Här utkristalliseras ett drama som musikaliskt i sin självständiga version vilar på egna förutsättningar och inte står den italienska versionen efter. Efter schismer med ledningen har den utmärkta Rossiniorkestern från Bolognaoperan ersatts med den italienska radions symfoniorkester. Om man hade farhågor om orkesterns oövade Rossiniidiom kom dessa på skam. Under ledning av **Roberto Abbado** spelas denna nyfödda opera med full kapacitet på alla områden, den virtuosa precisionen, den storlinjiga monumentaliteten och den passionerade dramatiken.

Till sin hjälp hade han en homogen ensemble på högsta nivå. **Luca Pisaroni**, perfekt egaliserad basbaryton med virtuos lätthet i koloraturena, var långt ifrån någon hårdför världserövrare. Förvirrande lik Joseph Fiennes i *Shakespeare in Love*. Här blev hans framtoning mer romantisk sagoprins, vilket gav större trovärdighet i konflikten med den älskade Pamyra. Strålände och djupt gripande var **Nino Machaidzes** Pamyra med nyfunnen genomslagskraft i mellanläget och dramatisk stark koloratur.

Den mest intressanta rösten var ändå tenoren, **Sergey Romanovsky**, som den korintiske härföraren Néoclès, tillika Pamyras tilltänkte. Romanovskys fascinerande personliga timbre och intensitet i föredraget och hans spjutskarpa höjdtoner, blir ytterligare ett exempel på de ryska sångarnas annektering av belcantorepertoaren. I **John Irvins** Cléomène hittade vi en habil Rossinitenor och **Carlo Cigni** framförde finalens mäktiga profetia om grekernas framtida seger med övertygande baspondus.

Mario Martones uppsättning av *Torvaldo e Dorliska* från 2006 är ingen uppvärmd skäpmat. Denna räddningsopera om den sköna

Dorliska, som hålls fången av hertigen d'Ordow och till slut räddas av sin älskade Torvaldo och den godhjärtade tjänsteanden Giorgio, visade sig vara en dynamisk och vital opera som inte har bleknat i sin malpåse. De i originaluppsättningen medverkande Michele Pertusi och Francesco Meli tillhör numera operavärldens kringflygande jetset. Årets efterföljare kommer snart att gå samma väg eller är redan där. **Nicola Alaimo** är både kroppsligt och vokalt gränslös i Rossinis buffabarytonroller. Här visar han prov på täckning för de svarta karaktärerna. Tenoren **Dmitry Korchak** är självklar och säker som Torvaldo, likaså buffabasen **Carlo Lepore** som Giorgio. Riktigt så lång kommen är inte **Salome Jicia** i rollen som Dorliska.

En annan favorit i repris är den nu 87-årige **Pier Luigi Pizzis** uppsättning av *La pietra del paragone* (*Kärlek på prov*). Operan om den rike greven Asdrubale som fingerar en ekonomisk ruin för att pröva sina beundrarinns och vänners trohet. Pizzis designritade lyxvilla är lika lækker som tidigare, medan regin har förfallit till swimmingpoolsplaskande, tjafsigt bimbofnitter och svällande biceps. Det sistnämnda visar huvudrollsinnehavaren **Gianluca Margheri** gärna upp.

Den vokala och musikaliska nivån är acceptabel om inte på en minnesvärd nivå. Undantagen som höjer sig är **Maxim Mironovs** subtilt nyanserade tenorsång, **Aya Wakizonos** (Clarice) fullfjädrade Rossinimezzo och barytonen **Paolo Bordogna** som suveränt spottar ut sitt parlando mellan kallsuparna i swimmingpoolen. 🎭 Erik Graune

1. Sergey Romanovsky som Néoclès i *Le siège de Corinthe*.
2. Gianluca Margheri som greve Asdrubale i *La pietra del paragone*.
Foto: Studio Amati Bacciardi.

ROSSINI: LE SIÈGE DE CORINTHE

Premiär 10 augusti,
besökt föreställning 19 augusti 2017.
Dirigent: Roberto Abbado
Regi: La Fura dels Baus och Carlus Padrissa
Scenografi, kostym och video: Lita Cabelutt
Solister: Luca Pisaroni, John Irvin, Nino Machaidze,
Sergey Romanovsky, Carlo Cigni.

ROSSINI: TORVALDO E DORLISKA

Nypremiär 12 augusti,
besökt föreställning 21 augusti 2017.
Regi: Mario Martone
Dirigent: Francesco Lanzillotta
Scenografi: Sergio Tramonti
Ljus: Cesare Accetta
Solister: Dmitry Korchak, Salome Jicia,
Nicola Alaimo, Carlo Lepore.

ROSSINI: LA PIETRA DEL PARAGONE

Nypremiär 11 augusti,
besökt föreställning 20 augusti 2017.
Dirigent: Daniele Rustioni
Regi, scenografi och kostym: Pier Luigi Pizzi
Ljus: Vincenzo Raponi
Solister: Aya Wakizono, Aurora Faggioli,
Marina Monzó, Gianluca Margheri, Maxim Mironov,
Davide Luciano, Paolo Bordogna, William Corró.
www.rossinioperafestival.it

*La pietra del
paragone*

Dracula

KUNGLIGA OPERAN • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: CARL THORBORG

Operadebuterande **Victoria Borisova-Ollas** är känd som en ytterst begåvad tonsättare av instrumentalmusik, främst orkestermusik. Hennes *Dracula*-opera stiftar jag först bekantskap med genom direktsändningen från premiären i radions P2, där fokus naturligt nog hamnar mycket på det orkestrala. Det låter kolossalt bra. Ideligen händer det spännande saker i orkestern, fina instrumentkombinationer, pregnanta motiv far förbi, ständigt varierade klangbilder. Det vokala gör mindre intryck.

Några dagar senare ser jag uppsättningen och kan konstatera, att jo, visst är det så att det är som orkester tonsättare Victoria Borisova-Ollas har sina remarkabla kvaliteter. Som musikedramatisk tonsättare däremot trevar hon sig fram och lyckas ofta mindre bra. Sängen planar inte sällan ut i talsång eller rent tal, just när en vokal stegring hade varit det naturliga. Figurerna på scenen bottnar inte i det musikaliska och blir alldeles för flacka till karaktären. Det finns ett nästan konstant glapp mellan vad som händer på scenen och i orkesterdiket, vilket känns närmast förbryllande, eftersom det som sker i orkestern under **Karen Kamenseks** säkra ledning ofta är så till den grad rikt och attraktivt.

Bram Stokers skräckklassiker *Dracula* är annars ett praktfullt och märkligt nog inte tidigare nyttjat operamaterial. Librettisterna **Claes Peter Hellwig** och **Kristian Benkö** har naturligtvis kraftigt koncentrerat romanen men också gjort historien mer intressant genom att skapa en stark relation mellan den kvinnliga huvudpersonen Mina och den odöde transsylvanske greven. Slutet, där det är lätt att associera till *Den flygande holländaren*, får till och med en liten feministisk twist. Mina offerar inte likt Senta sig själv för att ge den odöde frid och kärlek utan tar hans liv för att sedan som det tycks vandra iväg till ett nytt självständigt liv utan sin kranke make Jonathan. Det är henne väl unt, och man hade gärna unnat Senta samma slut.

Det finns en stark dramatisk potential i Draculas och Minas laddade relation, men den får alltså inte något riktigt musikaliskt uttryck. **Elisabeth Meyer** som Mina har heller inte tillräckligt med drama i rösten för att övertyga, men felet är inte främst hennes, det är också en rätt otacksamt utformad roll. **Ola Eliasson** är en litet för

odemonisk sångare för att kunna övertyga som blodtörstig greve med sex appeal.

Tyngdpunkten i Kungliga Operans rejäla satsning på *Dracula* ligger på det visuella. **Linus Fellbom** som regissör och **Dan Potra** som scenograf har dragit på ordentligt. Ljussättningen är genomgående dunkelt blåsvart, stora draperier inramar scenen, och gotiken firar triumfer. Vampyriska figuranter svingar sig ekvilibristiskt i osynliga linor och går hårt åt blottade bleka halsar. **Lars Bethke** står för den aktivistiska koreografin, och han själv deltar också som en kusligt rörlig Dracula-double. Scenbyten sker med sällsynt elegans. Här vilar verkligen inga sceniska ledsamheter, och det är en uppsättning helt utan longörer.

Förutom de två huvudrollerna uppträder en lång rad andra figurer: **Joel Annmo** som Jonathan – betydligt skröpligare här än hos Bram Stoker. **Jonas Degerfeldt** som den av Dracula märkte Renfield, **Johan Edholm** som Dr Seward, och **Lars Arvidson** med förnämlig basauktoritet som Van Helsing – varför hade man inte gjort mer av den rollen?

Sanna Gibbs är utmärkt som den litet lättsinniga och brutalt blod-sugna Lucy, medan **Katarina Leoson** med litet för mycket vibrato inlednings- och avslutningsvis får besjunga kärleken utifrån sin position som sedan hundratals år avliden Dracula-käresta. :||

BORISOVA-OLLAS: DRACULA

Urpremiär 28 oktober,
besökt föreställning 3 november 2017.

Dirigent: Karen Kamensek

Regi och ljus: Linus Fellbom

Scenografi, kostym och mask: Dan Potra

Ljud: Lars-Göran Ehn

Koreografi: Lars Bethke

Solister: Elisabeth Meyer, Ola Eliasson, Joel Annmo, Sanna Gibbs, Jonas Degerfeldt, Katarina Leoson, Lars Arvidson, Johan Edholm.

Spelas t.o.m. 7 december. www.operan.se

Turandot

FOLKOPERAN • RECENSENT: INGVAR VON MALMBORG • FOTO: MATS BÄCKER

Folkoperans scen är fylld av människor i **Mellika Melouani Melanis** uppsättning av *Turandot*. Flyktingar med bylten skuffas iväg av tungt beväpnade militärpolis och unga prinsar i vita kalsonger förflyttar sig fram och tillbaka. Alltihop ger ett dynamiskt flöde och användbara kontraster till Puccinis utdragna, långsamma verk från 1924, aldrig fullbordat av honom själv.

Reklamen utlovar en opera om gränslöst begär och säkert har flera i publiken nappat på löftet. Men *Turandot* handlar om en asexuell massmörderska som låtit halshugga ett trettiotal lystna, förhoppningsfulla unga friare och vars livslögn är att hon genom att inte gifta sig hämnas en anmoder i Kina för några tusen år sedan.

Varför riskerar den tartariske furstesonen Calaf livet för att få prinsessan? Hans pappa har förlorat sitt rike och irrar runt i världen: handlar det om familjens revansch? Är det ren narcissism? Käthet? Förklädd dödslängtan?

Melanis tolkning är att Calaf drivs av kärlekslängtan men samtidigt är livrädd. Därför tillbringar **Mathias Zachariassen** i ena sångarlaget och **Kjetil Støa** i det andra – den senare gör en utmärkt sångprestation – mycket tid hopkrupna och tilltufsade.

Tanken är intressant, kanske, men tråkig. Vi förväntar oss livsbejakande list, gärna passionerad galenskap. I "Nessun dorma" ropar ju Calaf "jag segrar" när gryningen kommer och Turandot

är hans. I denna uppsättning förlustar han sig samma natt glupskt med några slavpojkar. Här har regissörens erotiska fantasier gjort kullerbytta med trovärdigheten.

Ett utmärkt uppslag är att låta Turandots inre gestaltas av en liten flicka, svartklädd och med flätor, släkt med Lilla My. Hon sparkar, slår, fräser och kokar över av frustration. Och tar fram kniven när en friare svarar fel. När Turandot förnimmer doften av Calafs maskulinitet dör hennes lilla skugga, ömt ivägburen av honom.

OPERAs pris delades ut på Folkoperan och gick till **AnnLouice Lögdlund**, som gör Turandot i det ena sångarlaget. Hon kommer loss bra på slutet och samma sak gäller **Åsa Thyllman** i andra laget. Isprinsessans klänningar av **Jasminda Asplund Blanco** har ironiska slängar av både valkyria och brittisk lärarinna år 1902.

Slutscenen i *Turandot*, där hela ensemblen sjunger kärlekens lov, har aldrig varit trovärdig. Inte efter alla mord. Här borde prinsessan fått prova en serie mjukare toner långt innan den svala, erotikbefriade försoningskyssen med Calaf.

Roligast är krigslorderna Ping, Pang och Pong, tre karaktärer ur commedia dell'arte, som öser på i en skruvad machismo. På ett glädjehus i Bangkok sjunger de om lyckligare tider – före Turandot. **Wiktor Sundqvist** och **Fredrik Strid** i första laget är fulla av härlig självironi och har utmärkt scennärvaro.

Henriikka Gröndahl gör en fin insats som tjänstekvinnan Liù. Inledningen, med strupsångaren **Girilal Baars**, ger verklig mersmak.

Eftersom 20-mannaorkestern är förminskad till fjorton instrument är Puccinis gonger, xylofoner och klockspel borta – liksom allt annat kinesiskt. Uppsättningen, som växelvis dirigeras av **Marit Strindlund** och **Alice Farnham**, fungerar bra, trots begränsningarna. :||

PUCCINI: TURANDOT

Premiär 18 och 20 september, besökt föreställningar 27 september och 1 oktober 2017.

Dirigent: Marit Strindlund / Alice Farnham

Regi: Mellika Melouani Melani

Scenografi: Hanna Reidmar

Ljus: Patrik Bogårdh

Video: Visual Relief

Kostym: Jasminda Asplund Blanco

Koreografi: Tove Sahlin

Solister: Mathias Zachariassen / Kjetil Støa, AnnLouise Lögdlund / Åsa Thyllman, Anton Eriksson / Olle Persson, Wiktor Sundqvist / Jesper Säll, Fredrik Strid / Markus Pettersson, Henriikka Gröndahl / Albina Isufi, Markus Schwartz.

Spelas t.o.m. 26 november. www.folkoperan.se

Scen ur Turandot

The Greek Passion

WERMLAND OPERA, KARLSTAD • RECENSENT: HENRY LARSSON • FOTO: MATS BÄCKER

Det är beundransvärt att Wermland Opera som första scen i Norden tar sig an den tjeckiske tonsättaren **Bohuslav Martinůs** inte helt lätthanterliga opera *The Greek Passion*. Operan komponerades för London 1957, men framfördes inte förrän 1961 i Zürich två år efter Martinůs död, då i en av tonsättaren själv kraftigt omarbetad version. I Karlstad har man valt att återgå till den med möda rekonstruerade originalversionen, som inte användes förrän i Bregenz 1999.

Handlingen utspelar sig i det grekiska Anatolien under det osmanska väldet och bygger på en roman av *Zorba*-författaren **Nikos Kazantzakis**. I en grekisk by är man i färd med förberedelserna inför årets passionsspel när plötsligt en grupp flyktingar dyker upp från den av turkarna nerbrända grannbyn. Solidariteten ställs på prov, byns invånare delas i två läger och byns präst och andlige ledare känner så småningom sin maktställning hotas.

Förmodligen är det flyktingtemat som föranlett intresset för Martinůs opera. Men kristna greker som flyr till andra kristna greker undan osmanerna är något annat än dagens långt mer vittgående globala migrationsutmaningar, där knappast välvillighet och hjälpberedskap saknats. Så vad är det egentligen man vill med operan utöver vad den förmedlar i sig?

Enligt det gedigna programhäftet är handlingen förlagd till något slags svenskt Folkets hus, en pedagogisk vink om att det här är någonting som berör oss, men som man kunde ha varit utan.

Men det skulle också kunna vara en församlingslokal i största allmänhet – eller en frikyrka som mer logiskt skulle kunna motivera den församlade menighetens beredvillighet att delta i förberedelserna till det passionsspel som också är en bärande del av handlingen.

Regissören **Mira Bartov** har inte velat måla i svart och vitt. Flyktingarna är visserligen offer, men deras religiösa överhuvud kan också hota med att skära av halsen och passionsspelsdeltagarna kan vidta förberedelser för storskalig mordbrand om så behövs. Ett stumt barn med keps agerar som något slags god musa och får den uppbrusande prästen på andra tankar. En sentimentalitet som är onödigt störande.

Det är ändå på det hela taget en genomarbetad uppsättning med många fint utmejslade scener. **Gunnar Ekmans** atmosfärrika scenrum med dess många dörrar i fonden och sidorna får inhysa det lokala by- och församlingslivets olika folkliga och andliga aktiviteter. På balustraden en trappa upp lever flyktingarna det liv som i handlingen utspelar sig på berget Sarakina. Det hela får en lätt surrealistisk prägel, delvis med hjälp av **Fredrik Glahns** vackert skiftande ljussättning som skapar variation och liv.

Martinůs personligt neoklassicistiska tonspråk är bärare av många stilinfluenser, inklusive ortodox kyrkosång. Tankarna går ibland till Benjamin Britten. Kanske att man emellanåt kan sakna ett linjärt flöde i musiken, som alltför ofta låter sig bromsas upp av talad dialog eller en berättare i tredje person, även om denne utmärkt gestaltas av **Peter Kajlinger**.

Niklas Björling Rygert som Manolios

Rollerna är välbesatta där inte bara den erfarne barytonen **Marcus Jupithers** och basen **Johan Schinklers** auktoritativt myndiga präster tar scenen i besittning.

En pregnant insats gör även **Carl Ackerfeldt** som den godhjärtade och naivt sprallige brevbäraren Yannakos som får spela lärjungen Petrus. Inte på sin åsna, men väl på en palmbladssmyckad "velosec".

Charlotta Larsson som änkan och byhoran Katerina alias Maria Magdalena har den stora kvinnosången på sin lott. Hennes sopran klingar grant och förmedlar känslsamhet och sorg. Hon har ett ambivalent förhållande till herden, här vaktmästaren, Manolios, som kluven mellan sin fysiska åtrå och andliga kallelse vändas inför rollen som Jesus i skrämmande drömsyner.

Hans identifikation med rollen och alltmer militanta hållning utmanar makten, som genom hans exkommunicering, "likt ett skabbigt får", och offerdöd sluter passionsspelets cirkel. **Niklas Björling Rygert** gör en psykologiskt stark tolkning, som bekräftar att han är en av de riktigt stora svenska operapersonligheterna i dag.

Dirigenten **Johannes Gustavsson** har ingen lätt uppgift att hålla ihop massiva körsccener, blockflötssoli och folkligt dansanta

tongångar med de många talade dialogerna och berättaravsnitten. Men det blir ändå något helgjutet av det hela.

I slutscenen låter regissören det stumma barnet gå med kvasten på scenen. Dess renhjärtade oskuldssfullhet ska väl kontrastera mot vuxenvärldens tillkortakommanden. Men att idealisera barnet är också att romantisera ansvarslösheten och infantiliteten. Det kanske också är ett tecken i vår tid? :||

MARTINÛ: THE GREEK PASSION

Nordenpremiär 14 september 2017.

Dirigent: Johannes Gustavsson

Regi: Mira Bartov

Scenografi: Gunnar Ekman

Kostym: Kajsa Larsson

Ljusdesign: Fredrik Glahns

Solister: Marcus Jupither, Johan Wällberg, Peter Kajlinger,

Anders Larsson, Niklas Björling Rygert, Carl Ackerfeldt,

Charlotta Larsson, Johan Schinkler.

www.wermlandopera.com

"A WINTRY, IDYLLIC
CHAMBER MUSIC
PARADISE"
TYSKA NATIONELLA
RADION (WDR)

"A FESTIVAL
LIKE NO OTHER"
CLASSIC FM

"AT LAST A
CLASSICAL MUSIC
FESTIVAL THAT ROCKS"
THE TIMES

vinterfest

15-18 FEBRUARI 2018

MÄNNISKAN & NATUREN

MORA, ORSA & ÄLVDALLEN

Konstnärlig ledare

VÍKINGUR ÓLAFSSON PIANO **DALASINFONIETTAN** VÄRDORKESTER

VILLE MATVEJEFF DIRIGENT **LIZA FERSCHTMAN** VIOLIN

ROSANNE PHILIPPENS VIOLIN **GURO KLEVEN HAGEN** VIOLIN

EIVIND HOLTSMARK RINGSTAD VIOLA **ISTVÁN VÁRDAI** CELLO

ANDREAS BRANTELID CELLO **JUHO POHJONEN** PIANO

CHRISTIAN IHLE HADLAND PIANO

OCH MÅNGA FLER...

BILJETTER SÄLJS VIA VINTERFEST.SE OCH VISIT DALARNA

WWW.VINTERFEST.SE

De sju dödssynderna Gianni Schicchi

GÖTEBORGSOPERAN • RECENSENT: CLAES WAHLIN • FOTO: MATS BÄCKER

Valet att kombinera **Kurt Weills** *De sju dödssynderna*, benämnd *ballet chanté*, och **Giacomo Puccinis** komiska kortopera *Gianni Schicchi* är visserligen ovanligt, förmodligen unikt, men ändå inte särskilt långsökt. Weills korta katalog över de sju dödssynderna, hans sista samarbete med **Bertolt Brecht**, är en kritik av de två tyngsta samhällsinstitutionerna, kyrkan och kapitalet, medan Puccini synar girigheten inspirerad av några rader från Dantes *Den gudomliga komedin*: "Fantomen som så ursinnigt far fram där / och överfaller folk är Gianni Schicchi" (Helvetet sång 30).

Göteborgsoperan låter de båda verken haka in i varandra. **Lars-Åke Thessmans** scenografi visar fasaden av ett hus i tre våningar. Anna I och II färdas framför fasaden genom sju amerikanska städer, utsänd av sin fromma, lite naiva familj för att tjäna ihop till ett litet hus. Men pengar kräver synd, och turnén har sitt pris. Godheten är inte möjlig i ett orättvist och hycklande samhälle.

Innanför fönstren i huset kan Anna samtidigt skymta hur Buoso Donati kollektivt mördas av sin familj. Det verkar som om Brechts och Weills Anna får bevittna mer än livet på sunkiga barer. I sista tablån vrids fasaden så att vi ser innandömet av det hus Anna så lyckats tjäna ihop till, dessutom ett tämligen präktigt sådant. I det huset bor efter paus familjen Donati, som inleder

Scen ur *De sju dödssynderna*

med att gjuta falska tårar över den döde, vars hädanfärd familjen otåligt just hjälpt på traven. Så vidtar de komiska förvecklingarna där Gianni Schicchi får ta den dödes plats i hopp om att han ska skriva om testamentet till släktingarnas gagn, och därmed lura klostret på arvet efter Buoso Donati. Men som bekant snuvar Schicchi alla genom att ta både hus och åsna.

Historien om Schicchi och det falska testamentet florerade redan under Dantes tid, men då var det inte en komedi, utan ett beteende som placerade syndaren i helvetet. Som den av Brecht beundrade Marx uttryckte det: historien upprepar sig, först som tragedi, sedan som fars. Kanske är det därför som hela föreställningen avslutas med att Åke Zetterströms Schicchi vänder sig till publiken och i brechtiansk anda frågar om vi är så mycket bättre i dagens samhälle, när nu girigheten blivit en dygd.

Nå, en helt lyckad uppsättning av dessa båda verk borde kanske ha gjort den frågan överflödig, låt vara att Brecht och Puccini rent dramaturgiskt knyts ihop. Men det är en bisak, för hela uppsättningen präglas av en estetisk elegans med skarpa konturer för skeendet och de olika personerna. Om *Edda Magnasons Anna I*, snyggt dubblerad av dansaren Sara Suneson som *Anna II*, kanske verkar lite vokalt blygsam, så har hon en scenisk närvaro och känsla för Weills jazzinspirerade rytmer. Omkring sig har hon en väl koreograferad ensemble, där framför allt modern sjungs med pondus av Sami Yousri. Det är snyggt, om än kanske Göteborgsoperans stora scen kan kännas en smula för stor för detta verk, som ändå bär intimitetens prägel.

Några sådana problem möter inte i *Gianni Schicchi*. Den stora familjen verkar behöva husets alla tre våningar, och koreografin får tydliggöra Puccinis effektiva dramaturgi.

Regissör **David Radok** har också lagt till några synder, åtminstone en otrohetsaffär med tillhörande begynnande hustrumisshandel skymtar lite vid sidan om.

Åke Zetterströms baryton är utsökt som Schicchi, en mjuk råhet som i kombination med scenauktoriteten gör honom lik den Schicchi Dante fångade, han som far runt och överfaller folk. **Anna Johanssons** Lauretta lyckas tyvärr inte sätta något minnesvärt avtryck i den berömda arian, "O mio babbino caro", för det krävs en sötare sopran. Men hennes incestuösa förhållande med fadern spår på historiens syndaregister. Bättre är då **Ann-Kristin Jones** La Ciesca, **Carolina Sandgrens** Nella och **Daniel Ralphssons** Gherado. Goda röster som gör fina avtryck även sceniskt.

Men det är god musikalisk verkan överlag bland solisterna. Dirigenten **Antony Hermus** klarar Weill bättre än Puccini, den senare låter något splittrad i orkesterdiket. Framför allt är det helheten och samspelet mellan de olika uttrycken som imponerar. Thessmans effektiva och eleganta scenografi, **Thomas Wilhelms** koreografi och Radoks genomarbetade regi som gemensamt verkställs av en samspelt och säker ensemble. Sett från det konstnärliga perspektivet är denna musikaliska moralkaka varken synd eller skam. :||

WEILL: DE SJU DÖDSSYNDERNA PUCCINI: GIANNI SCHICCHI

Premiär 21 oktober 2017.

Dirigent: Antony Hermus

Regi: David Radok

Scenografi: Lars-Åke Thessman

Kostym: Karin Erskine

Ljusdesign: Peter Götzlinger och Andreas Renhorn

Koreografi: Thomas Wilhelm

Solister De sju dödssynderna: Edda Magnason, Sara Suneson, Alexander Grove, Øyvind Boye Løvold, Mattias Ermedahl, Sami Yousri, Lina Räftegård, Jonathan Sikell.

Solister Gianni Schicchi: Åke Zetterström, Anna Johansson, Ingrid Tobiasson, Jung Soo Jun, Daniel Ralphsson. Carolina Sandgren, Daniela Borg, Mats Persson, Mats Almgren, Daniel Hällström, Ann-Kristin Jones, Sami Yousri, Mattias Ermedahl, Alexander Grove, Øyvind Boye Løvold, Lina Räftegård, Jonathan Sikell.

Produktionen spelas t.o.m. 5 december. www.opera.se

Åke Zetterström som Gianni Schicchi

OPERA PRISET 2017

Vem blir årets Operapristagare?

På sidan 7 kan du läsa nomineringarna till Operapriset 2017.

Rösta med talongen nedan och du har chansen att vinna en aktuell opera-cd.

Vi måste ha din röst senast den 10 januari 2018.

SPONSOR FÖR OPERAPRISET

Kjell och Märta Beijers Stiftelse

TILDE BJÖRFORS, regissör

NIKLAS BJÖRLING RYGERT, tenor

LARS CLEVEMAN, tenor

ASMIK GRIGORIAN, sopran

ÅRETS OPERAPRISKANDIDATER!

TILDE BJÖRFORS,
regissör

NIKLAS BJÖRLING
RYGERT, tenor

LARS CLEVEMAN,
tenor

ASMIK GREGORIAN,
sopran

Frankeras ej
OPERA
betalar portot

JAG RÖSTAR PÅ: _____

NAMN: _____

ADRESS: _____

Tidskriften OPERA
Svarspost
Kundnummer 20506790
110 09 Stockholm

Ge bort Opera i julklapp!

Ge bort tre (3) nummer* av Tidskriften OPERA i julklapp (169:-), så får du utan extra kostnad vår svenska Wagnersopran Elisabet Strids solo-cd "Leuchtende Liebe". Strids första cd är helt koncentrerad på Wagner, även om den inleds med "Abscheulicher!" ur Beethovens Fidelio.

"Elisabet Strid är en exceptionell Wagnersångerska, och nämnas måste också hennes ypperliga diktion. Man hör faktiskt texten hela tiden, och hur många dramatiska sopraner kan man säga det om?"

(Tidskriften OPERA nr 4/17)

Beställ din julklappsgåva senast den 15 december, så att numret når fram i tid. När du betalat gåvoprenumerationen erhåller du cd:n "Leuchtende Liebe".

Beställ på något av följande vis:

- e-post: st@tidskriftenopera.nu
Ange kampanjkod 280-280166
- via talongen nedan

* Gäller endast till nya prenumeranter.

Jag ger bort OPERA i julklapp till:

NAMN: _____

ADRESS: _____

Jag som betalar heter:

NAMN: _____

ADRESS: _____

Frankeras ej
OPERA
betalar portot

Tidskriften OPERA

Svarspost

Kundnummer 20506790

110 09 Stockholm

Kampanjkod: 2801066

YOUR NEXT TOUR AB -DIN BÄSTA RESEKLUBB

OPERA OCH KONSTRESA TILL STUTT GART

2-6 FEBRUARI 2018

Konsticeron Göran Alm f.d. chefen för Bernadottebiblioteket, Kungliga slottet och reseledare från YNT Lennart Stockblad.

Resan omfattar tre operaföreställningar på Staatsoper Stuttgart där vi får uppleva Cherubinis MEDEA, Beethovens FIDELIO och Mozarts TROLLFLÖJTEN. Tillsammans med lokalguide och Göran Alm gör vi stadsrundtur och besöker under dagarna det praktfulla Residenzschloss Ludwigsburg och slottet Solitude med sina förnämliga inredningar i Rokoko och tidig klassicism. Naturligtvis som vanligt god mat och dryck på utsökta restauranger.

FULLMATAD OPERA- OCH KONSERTRESA TILL BERLIN

14-20 FEBRUARI 2018 BERLIN ÄR ALLTID BERLIN!

6 NÄTTER PÅ VÅRT UNDERBARA HOTEL GRAND WESTIN

Vad kan bättre förgylla februari bättre än en operaresa till Tysklands huvudstad Berlin? Överallt möts gammalt och nytt i staden som kan stäta med konstmuseer i världsklass. Vi besöker det nyrenoverade Staatsoper och njuter av Verdi's gripande La Traviata. I titelrollen hör vi Elsa Dreisig, som vann Placido Domingos Operalia-pris för 2016. På Deutsche Oper ges Verdi's dramatiska opera Trubaduren med bland andra sopranen Maria Agresta och tenoren Murat Karahan. Vi ska också uppleva Berlins klassiska Konserthaus och en konsert med Arvo Pärt's suggestiva musik, bland annat hans Te Deum och hans "Como cierva sedienta" med den underbara sopranen Sandrine Piau. Konserthusorkestern och Berlins radiokör leds av dirigenten Iván Fischer.

Vi besöker staden Potsdam med Cecilienhof där Potsdamkonferensen hölls 1945 med Stalin, Truman och Churchill som deltagare. Naturligtvis ser vi också den vackra rokokoskapseln Sanssouci, Fredrik den stores sommarresidens.

Vi bor bra på Grand Westin på historiska Friedrichstrasse. Reseledare: **Tomas Svendén**

NEW YORK METROPOLITANOPERAN

28 MARS-4 APRIL 2018

PÅSKRESA TRE STJÄRNSPÄCKADE FÖRESTÄLLNINGAR

LUISA MILLER Giuseppe Verdis klassiska opera med James Levine på pulsten samt PLACIDO DOMINGO

Puccinis TURANDOT i ZEFERELLIS storslagna uppsättning och Donizettis LUCIA di LAMMERMORE

Varje årstid har sin charm i New York. Följ med till "The Big Apple" under Påskveckan och upplev fantastiska operaföreställningar, otroliga enastående konstmuseer, shopping och underbara måltider! New York är staden som har allt, inte minst ett av världens främsta operahus "The MET". Besök på Museum of Modern Art (MoMA) och utflykt till Brooklyn med bl.a. det berömda Brooklyn Museum ingår också i programmet.

Resevärd **Tomas Svendén**.

VÅR I VENEDIG

VÄRLDENS MEST ROMANTISKA STAD

OPERA PÅ OPERAHUSET LA FENICE, KAMMARKONSERT

BESÖK PÅ VÄRLDENS VACKRASTE TEATER;

TEATRO OLIMPICO I VICENZA 13-17 APRIL 2018

Ingen stad i hela världen kan liknas vid Venedig. Egentligen är det ett under att den finns kvar. Venedig lever med sitt vatten; omringad av vatten och indelat i kanaler. Det låter nästintill som en saga när man hör beskrivningar av Venedig, att kanalerna fungerar som gator, som mötesplats, som transportväg och inte minst - som arena för romantik i de långsamt glidande gondolorna. Vi får vara med om Puccinis MADAMA BUTTERFLY på Venedigs berömda operahus La Fenice, och vi ska också besöka den enastående Teatro Olimpico i Vicenza, en 1500-talsteater som är helt unik och oerhört vacker. Dessutom hör vi en kammarkonsert med verk av Vivaldi och Tartini. INTERPRETI VENEZIANI spelar. Stadsrundtur och måltider ingår. Reseledare hovsångerskan **Lena Nordin**.

2 OPEROR, KONST OCH VÅRTECKEN I ZÜRICH

19-22 APRIL 2018

Välkommen till denna välmatade operaresa där vi får frossa i två riktiga bel canto-operor, Verdi's LUISA MILLER och Donizetti's MARIA STUARDA på Zürich's berömda operahus som sett många stjärnor tändas. Vi bor på romantiska Hotel Europa mitt i staden. Zürich har en intressant medeltida stadskärna och ligger vackert där floden Limmat rinner ut i Zürich-sjön. Tillsammans lär vi känna staden till fots. Stadens symbol är Grossmünster med sina två torn, varifrån man har en strålande utsikt. Reseledare hovsångerskan **Lena Nordin**.

OPERA OCH KONSERT PÅ SAN CARLO-TEATERN I NEAPEL LA TRAVIATA OCH OLGA BORODINA, POMPEJI OCH CAPRI

18-23 MAJ 2018

Neapel var huvudstaden i det gamla kungariket med samma namn, och staden har präglats av greker, normanner och spanjorer i en ständigt skiftande historia. Nu står hela den äldre delen av staden på Unescos världsarvslista. Vi besöker en av världens mest praktfulla operahus, San Carlo-teatern, som när den var nybyggd var en källa till stor avund i hela Europa. Många berömda operapremiärer har gått av stapeln här. På programmet står Verdis La Traviata och dessutom en konsert med den världsberömda mezzosopranen Olga Borodina. Naturligtvis gör vi utflykt till Capri med Axel Munthes Villa San Michele, och även en utflykt till Pompeji med vidhängande besök på en vingård i närheten. Vi bor centralt i historiska delen av Neapel i familjen Sforzas gamla biskopspalatset från Bourbon-tiden som byggts om till 4-stjärnigt hotell.

Reseledare hovsångerskan **Lena Nordin**

NYSLOTT/SAVONLINNA OPERAFESTIVAL

15-19 JULI 2018

Världens vackraste operafestival har den kallats, den årliga festivalen på Olofsborgs fästning i Nyslott/Savonlinna. Ta några dagars sommarsemester i det finländska insjöområdet och passa på att njuta av två av operafestivalens verkliga höjdpunkter: Gounods mästerverk FAUST (1859) och Puccinis klassiker MADAMA BUTTERFLY (1904).

Vi reser till Finland med Silja Line när den nordiska natten är som vackrast. Vi hinner bland annat med en ångbåttur på Saimen. Givetvis äter och dricker vi gott under hela resan. Programmet är upplagt av Johan Molander från Kungliga Operan i Stockholm som också är vår musikciceron på resan.

OPERAFESTSPELEN I VERONA utfärd till Gardasjön och vindistriktet Valpolicella

6-10 AUGUSTI 2018

Arena di Verona, Här upplever vi Verdis storslagna AIDA i regi av Zefereelli och Bizets CARMEN. Reseledare Tomas Svendén.

KONSERT MED JONAS KAUFMANN OCH ERNANI PÅ LA SCALA I MILANO

27 SEPTEMBER-1 OKTOBER 2018

I modets huvudstad har vi lyckats försäkra oss om parkettbiljetter till en konsert med den världsberömda tenoren JONAS KAUFMANN och dessutom Verdis friska och medryckande ungdomsverk ERNANI på operahuset La Scala. Vi gör även stadsrundtur med vår trevliga venskaltalande guide i Milanos centrum. Besök i Santa Maria della Grazie med Leonardo da Vincis berömda målning "Natvarden" ingår, och förstås också trevliga måltider tillsammans. Reseledare är hovsångerskan **Lena Nordin** från Your Next Tour.

FÖRETAG OCH FÖRENINGAR VI SKRÄDDARSYR ERA RESOR EFTER ÖNSKEMÅL!

YOUR NEXT TOUR AB

Lill-Jans Plan 2 114 25 Stockholm
info@yournexttour.com

-DIN BÄSTA RESEKLUBB

Tel: 08-611 51 50
www.yournexttour.com

LAKMÉ

MALMÖ OPERA • RECENSENT: SÖREN TRANBERG • FOTO: MATS BÄCKER

Det var med stor förväntan som jag bänkade mig på Malmö Opera för att sceniskt få uppleva *Lakmé*, **Léo Delibes** magnum opus. En opera som har varit på tal i Malmö tidigare när koloratorsopranen Dilbèr var engagerad i ensemblen. Nu var det den unga ryskan **Svetlana Moskalenko** som briljerade i titelrollen. Med osedvanligt fin höjd, snabba löpningar och briljanta koloraturer sjöng hon den berömda klockararian med stor akkuratess. Hon sjunger arian för att locka fram sin hemlige älskare, den brittiske officeren **Gérald**, på sin fars, brahminprästen **Nilakanthas**, order. Han försöker utröna vem som är dotterns älskare under andra aktens stora marknadsscen. **Gérald** avslöjas och blir svårt sårad.

Vad säger oss *Lakmé* i dag? Operan fick sin urpremiär på Opéra-Comique i Paris 1883. Alla konnässörer känner förutom den berömda klockararian också till blomsterduetten mellan **Lakmé** och tjänarinnan **Mallika** i första akten. Med orkestersatsens färgsprakande kolorit skildrar **Delibes** dåtidens västerlänningars fascination för Indien. Precis som i den litterära förlagan, den samtida romanen *Le mariage de Loti* (*Lotis giftermål*) av **Pierre Loti**. **Delibes** melodik är behagfull och sångpartierna oerhört tacksamma, inte minst tenorarian och kärleksduetterna.

Den tyska regissören **Nicola Raab** har gjort flera lovprisade uppsättningar, bland annat på Köpenhamnsoperan och en mycket lyckad iscensättning av **Jules Massenet** *Thaïs* med **Malin Byström** på Göteborgsoperan. I Malmö har **Raab** valt att iscensätta *Lakmé* rakt upp och ner utan någon märkbar drivande idé kring verkets potential. Nog skulle hon t.ex. kunnat lyfta fram mer angelägna nutida preferenser. Det räcker inte med att försöka belysa dåtidens vurm för det exotiska. Här blir det mer av ett sceniskt redovisande, vilket också underströks av **Anne Marie Legensteins** statiska scenografi och **Martin Eidenbergers** videoanimationer med prunkande blomrankor som projicerades mot pelargångar och dess kapital. **Britterna** såg lite löjliga ut i sina tropikhjälmars i denna blomdjungel.

Malmöoperans stora scen med sina gigantiska avstånd slår sönder all form av intimitet. Och från min mittplats på parkettens tionde bänk kommer man redan för långt ifrån agerandet och ansiktsuttrycken, och det beror främst på orkesterdikets hästskoform som skjuter ut mot salongen.

Det verkliga glädjeämnet var dirigenten **Philippe Auguin**s eleganta friläggande av partituret med stora fransk sötma och esprit. Sällan har väl Malmö Operas orkester låtit bättre. **Auguin** har också inspirerat solisterna till stordåd. Förutom nämnda **Moskalenko** är tenoren **Leonardo Ferrandos** kvaliteter redan kända hos Malmöpubliken sedan han sjöng titelrollen i Rossinibuffan *Le comte Ory* för några år sedan. Nog märks den vokala svårighetsgraden mellan **Rossinis** lätthet och **Delibes** lite mer dramatiska övergångar. Det uppstod heller ingen fysisk interaktion mellan kärleksparet. **Ferrandos** enahanda kroppsspråk med patentgester för smärta och kärlek gjorde inte saken bättre.

Matilda Paulssons **Mallika** – som bara förekommer i första akten – bidrog med sin mezzotäthet till att duetten med **Lakmé** blev en höjdpunkt. **Jakob Högström**, som **Géralds** officerskollega **Frédéric**, är en stor scenpersonlighet med påtaglig resning och därtill är han utrustad med en ovanligt tät och sonor baryton, vilket inte minst märktes i sista aktens scen med **Gérald**. Likaså alten **Maria Streijffert** som sätter pregnans på guvernanten **Miss Bensons** karaktär. **Brahminprästen Nilakantha** sjöngs lite väl grovkornigt och ofranskt av Malmöveteranen **Taras Shtonda**. Ett ytterligare plus var körens stora insatser.

Det måste ligga i operahusens uppdrag att utröna om sällan spelade operor håller för att iscensättas, men då måste man ha mer bärande idéer om verkens inneboende kraft än vad **Nicola Raab** hade i Malmö. Eller så har tiden helt enkelt sprungit ifrån *Lakmé*. :||

DELIBES: LAKMÉ

Premiär 7 oktober 2017.

Dirigent: Philippe Auguin

Regi: Nicola Raab

Scenografi: Anne Marie Legenstein

Kostym: Gesine Völlm

Ljus: Zerlina Hughes

Video: Martin Eidenberger

Solister: Svetlana Moskalenko, Leonardo Ferrando, Matilda Paulsson, Taras Shtonda, Julie Mathevet, Jakob Högström, Maria Streijffert.

www.malmoopera.se

Svetlana Moskalenko och Leonardo Ferrando

Kosma Ranuer som Méphistofélès

Faust

NORRLANDSOPERAN, UMEÅ • RECENSENT: SÖREN TRANBERG • FOTO: MICKE SANDSTRÖM

Norrlandsoperan storsatsade i höstas med att spela **Charles Gounods** *Faust*, tonsättarens största operaframgång med urpremiär på Théâtre Lyrique i Paris 1859. I tillblivelseprocessen vägde den vinstdrivande teaterdirektören Léon Carvalhos ord tungt. Operan blev för lång, en del nummer ströks på hans inrådan mot Gounods vilja, vissa nummer har senare dykt upp i andra versioner. Dessutom ville Carvalho ha en spektakelopera, något som scenografen och kostymören **Marcus Olson** tagit fasta på i Umeå.

Visst kan det tyckas häftigt att få se detta sceniska fyrverkeri i form av en cirkel, likt ett pentagram, som belystes i en mängd olika färger och vid ett tillfälle omslöt av eld mot ett sluttande scengolv. De vackra och överdimensionerade blommorna i trädgårdsscenen eller kyrkogårdsscenen skog av kors, var lite likt en omtalad uppsättning av *Ödets makt* i München härom året. Men en operaproduktion är ingen installation utan där ska alla komponenter leda fram till något angeläget.

I den senaste svenska *Faust*-uppsättningen i Christof Loys regi på Göteborgsoperan arbetade han metodiskt och trängde lyhört in i och frilade verkets kärna utan åthävor. Inte minst var han noga med de psykologiska detaljerna både hos solister och kör, och på så sätt byggdes en ovanligt dramatisk spänning upp på mikroplanet. Detta lyser med sin frånvaro i **Eva-Maria Melbyes** amatörmässiga personregi, där sångarna ofta blir utlämnade åt sig själva. Hon bjuder dessutom på ett förlegat operaagerande i form av stela uppställningar. I programmet sägs det att hon fokuserar och inspireras av musiken (suck, vilken schablon). Det gör varje regissör. Men en

operauppsättning måste tolkas av regissören och teamet och inte förvandlas till ett utanpåverk i form av tablåteater som ett sätt att skylta över personregins brister. Under hösten har jag sett flera nya uppsättningar och denna *Faust* och ytterligare två brister vad gäller personregin. Ett tecken i tiden?

Melbye vill lyfta fram kvinnorna i operan, men under de tre första akterna är Faust centralgestalten som driver handlingen framåt. Librettot ligger relativt nära första delen i Goethes Faustdrama – ett universellt idédrama över Faustlegenden: människan som försvär sin själ åt djävulen. Det blir för vagt tecknat på Norrlandsoperan. Tyvärr kan inte tenoren **Yinjia Gong** sceniskt fylla Faustrollens alla schatteringar med sitt nollställda ansiktsuttryck och undermåliga agerande. Det räcker inte enbart med den fina sången. Gong uttrycker ingenting och rollgestaltningen blir ointressant. Det är här som en regissör ska kunna förvandla en sceniskt medioker aktör.

Kosma Ranuer är en etablerad och bra baryton, men här är han vokalt felplacerad eftersom Méphistofélès kräver en saftig bas med bra höjd eller en basbaryton. För övrigt är hans djävul fjolligt utstyrd i rosa kostym. Det framgick inte heller vad han hade att locka med. Här fanns ingen demoni, och knappast någon sarkasm heller och det är inte sångarens fel. Rysningarna uteblev.

Dessutom har man avkristnat verket genom att låta korsen vara i negativ bemärkelse, aldrig i positiv, t.ex. har man från textmaskinen tagit bort påsknattens text "Kristus är uppstånden".

Sabina Bisholt och Yinjia Gong

Ett sätt att göra en politiskt korrekt uppsättning? Det finns stora filosofiska djup i *Faust* som Eva-Maria Melbye aldrig kommer åt.

Sabina Bisholts Marguerite är en ljusglimt vokalt, även om rollen ställer stora krav på en så ung sångerska. Sångligt stack hennes tolkning av juvelarian ut, liksom scenen när hon dödat sitt barn.

Uppsättningens största överraskning är mezzosopranen **Solgerd Isalv**, vars kvicksilversnabba Siebel far in som ett yrväder. Därtill är hennes franska uttal ensemblens bästa. Isalv, som är engagerad vid operan i Nürnberg, gjorde här sin Sverigedebut och jag ser fram emot att få höra henne igen, som Fjodor i *Boris Godunov* till våren i Göteborg.

Hannes Öberg, som Marguerites bror Valentin, gjorde en stark insats som traumatiserad återvändare från krigets vedermödor. Här fångade han den stora dramatiken i sin lyriska baryton ihop med Norrlandsoperans intrimmade kör under **Anders Lundströms** fina instudering. Vilken tät körklang, framför allt i soldatkören. Koristerna såg ut att ha kommit klivande direkt ur en Dickensvärld.

Eric Solén, som har en framgångsrik karriär som operadirigent i främst tyska operahus, har utfört stordåd med Norrlandsoperans orkester i form av stor dynamik och en bred orkesterpalett. Hans utläggning av partituret kändes väldigt fransk. Det var en fröjd att lyssna till, där varje insats satt som berget. Att orkestern håller en mycket hög klass beror på att den regelbundet håller igång genom sin konsertserie. Och jag skulle gärna se att t.ex. Kungliga Operan eller Göteborgsoperan återengagerar Eric Solén, för det var ett tag sedan han framträdde där. :||

GOUNOD: FAUST

Premiär 5 oktober,
besökt föreställning 24 oktober 2017.

Dirigent: Eric Solén

Regi: Eva-Maria Melbye

Scenografi och kostym: Marcus Olson

Ljusdesign: Kerstin Weimers

Koreografi: Amanda Arin

Solister: Yinjia Gong, Kosma Ranuer, Sabina Bisholt, Solgerd Isalv, Hannes Öberg, Susanna Levonen, Fredrik Essunger.

www.norrlandsoperan.se

Höstsonaten

FINLANDS NATIONALOPERA, HELSINGFORS • RECENSENT: JAN GRANBERG • FOTO: SAKARI VIIKA

Hur förvandlar man Ingmar Bergmans kammerspel med sina intima samtal och närbilder till en opera? Den finländske kompositören **Sebastian Fagerlund** har skurit ner dialogen till en tredjedel, frigjort sig från originalets realism och låtit tidsbegreppet flyta. *Höstsonatens* åtta föreställningar togs emot med stående ovationer på Helsingforsoperan.

Den rasande uppgörelsen mellan stjärnpianisten Charlotte och hennes dotter Eva är skenbart händelsefattig och här fyller librettot på med nyckelpersoner ur det förflutna. På scenen deltar Charlottes avlidne älskare Leonardo och Evas döde son Erik samt den sjuka systemen Helena, som under en kort stund blir kvitt sitt handikapp och får tala fritt. Allt detta fungerar meningsfullt i den koncentrerade texten, eftersom det som skett tidigare är så konkret närvarande i huvudpersonernas närkamp.

I sitt fyndiga libretto gör **Gunilla Hemming** ännu mer är så. Det mest drastiska tillägget i dramat är en beundrarkör, som inte är någon objektivt kommenterande grekisk kör utan fungerar som egenkärlekens okritiska men också krävande röst i pianistdivans liv. Denna vampyrkör, som en kollega kallade den, får spännande musik och agerar också med de andra personerna i dramat.

Rollbesättningen är helt idealisk. **Anne Sofie von Otter** lever upp till Ingrid Bergmans prestation som Charlotte, men på sitt eget

personliga sätt med utsökt frasering, stolt resning och återhållen smärta, då hon lyssnar på dotterns beskyllningar – eller som det heter i texten "med sin berömda ödmjukhet". Storartad är även **Erika Sunnegårdh** i sina ståtligt klingande anklagelser mot modern. Och precis då alla sympatier är på Evas sida, inser vi plötsligt att dottern egentligen ännu inte vuxit ur barnets självcentrerade krav.

Den sängbundna Helena får i all sin ömklighet en skakande tolkning av **Helena Juntunen**. Operan antyder, att älskaren Leonardo (**Nicholas Söderlund**) möjligen förgripit sig på Helena och att detta kunde vara orsaken till hennes sjukdom. Evas man Viktor (**Tommi Hakala**), prästen som förlorat sin tro, bidrar trovärdigt till operans stora konfrontation mellan Charlotte och hennes bittra dotter Eva. "En mor och en dotter, vilken fruktansvärd kombination av känslor, förvirring och förstörelse."

Sebastian Fagerlund har en tidigare opera på sitt konto, kammaroperan *Döbeln* (2009), som också finns på skiva. Med praktfulla instrumentala verk har han sedan dess slagit igenom stort också utanför Finlands gränser, inte minst som residenskompositör vid Concertgebouw i Amsterdam. Hans musik har en oerhörd kraft i uttrycket, i synnerhet i de rent orkestrala passagera som beskriver huvudpersonernas inbördes stormar. Ibland täcker orkestern sångarna, men ofta tar solisterna över med sina personliga musikprofiler som klingar över en levande och dämpad orkestermatta.

John Storgårds tar ut allt ur musikens rytmiska energi, men ger också känsligt stöd åt sångarna, inte minst då den rivande dialogen börjar på allvar i slutet av första akten.

Den centrala operamässiga duetten är verkets dramaturgiska kulmen, men den avbryts intressant nog i mitten av föreställningens paus. Avbrottet fungerar förbluffande bra och uppgörelsen kommer genast igång i andra akten med tilltagande intensitet. Då tar operan också till ett gammalt medel, recitativet, eller egentligen snarare tal över orkesterklanger. Opera och melodram!

Fransmannen **Stéphane Braunschweig** har gjort en detaljrik regi som är stark utan stora åthävor. Hans avskalade scenografi skapar en beklämmande stämning. En karg prästgård omgiven av tre rum, ett för beundrarna och naturen, ett för Helena och ett för Leonardo.

Operan använder sig ofta av möjligheten att låta flera händelser utspelas samtidigt. Så också i slutet då vi ser Charlotte återgå till sin pianistkarriär, samtidigt som ångerköpta Eva skriver ett brev till mamma med hopp om ett lyckligare slut: "Den oerhörda

möjligheten att få hjälpa och ta hand om varandra. Det får inte vara för sent."

Operan är nu tillgänglig på The Opera Platform, där den får en nog så välkommen mer intim karaktär. En oerhört stark upplevelse är den både live och i teverutan. Den kommer även att ges ut på skiva av BIS. Och så blir det intressant att se var den kommer att sättas upp nästa gång. :||

FAGERLUND: HÖSTSONATEN

Urpreniär 8 september 2017.

Dirigent: John Storgårds

Regi och scenografi: Stéphane Braunschweig

Kostym: Thibault Vancraenenbroeck

Ljus: Marion Hewlett

Solister: Anne Sofie von Otter, Erika Sunnegårdh, Helena Juntunen, Tommi Hakala och Nicholas Söderlund.

www.oopperabaletti.fi

Anne Sofie von Otter och kören

TIDSKRIFTEN OPERA

NR 1/2018 UTKOMMER
DEN 21 FEBRUARI!

- ◆ Vi presenterar vem som får Tidskriften OPERAs pris 2017, en vinnare som läsarna har röstat fram.
- ◆ Vi intervjuar vår internationellt verksamma sopran Ingela Brimberg. I våras debuterade hon på Deutsche Oper i Berlin i en av sina mest framgångsrika roller – Senta i Den flygande holländaren. Vad väntar härnäst?
- ◆ OPERA recenserar bl.a. Askungen på Kungliga Operan, Norma i Göteborg. Flickan från Västern i Köpenhamn, Wozzeck i Oslo samt Profeten och Die Gezeichneten i Berlin. Dessutom en speciell Wagnertrilogi på Theater an der Wien, där Ingela Brimberg sjunger Brünnhilde och Daniel Johansson Siegmund.

Fr. v.: Operapriset Eldslinga, formgiven av Sigurd Persson.
Ingela Brimberg. Foto: Malin Arnesson.
Pressbild Askungen. Foto: Carl-Johan Paulin.
Pressbild Flickan från Västern, Det Kongelige Teater, Köpenhamn.

Nyårskonserten 2018

**SCHÖNBRUNN
SLOTTSFILHARMONIKER**

Sopran: Bettina Schweiger/Mara Mastalir. Bariton: Thomas Weinhappel/
Wolfgang Schweiger. Dirigent: David Scarr.

6 jan Malmö LIVE	11 jan Växjö Konserthus
7 jan Helsingborgs Konserthus	12 jan Göteborgs Konserthus
9 jan Stockholms Konserthus	14 jan Oslo Konserthus
10 jan Västerås Konserthus	16 jan Uppsala Konsert & Kongress

**JULIUS
BILJETTSERVICE**

juliusbiljettservice.se, 0775-700 400

*Den Ryska Nationalbaletten från
Moskva*

Svansjön

"Balett på allra högsta nivå ...
En perfekt och gripande
föreställning!"
(Frankfurter Allgemeine)

"Charmig! Med skönhet!
Elegans! Gripande för unga
och vuxna – med ett ord:
förtrollande."
(Neue Zürcher Zeitung)

Alla tiders populäraste balettklassiker

Onsdag 24 januari GÖTEBORG LORENSBERGSTEATERN	Onsdag 31 januari STOCKHOLM CIRKUS
Torsdag 25 januari VÄXJÖ KONSERTHUS	Torsdag 1 februari VÄSTERÅS KONSERTHUS
Fredag 26 januari KARLSKRONA KONSERTHUSTEATER	Fredag 2 februari ÖREBRO HJ.BERGMANTEATERN
Lördag 27 januari KALMARSALEN	Lördag 3 februari NYKÖPING CULTURUM
Söndag 28 januari MALMÖ LIVE	Söndag 4 februari NORRKÖPING DE GEER HALLEN
Tisdag 29 januari LINKÖPING KONSERT & KONGRESS	

Rigoletto

DET KONGELIGE TEATER, KÖPENHAMN • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: MIKLOS SZABO

På förscenen ser vi en sjukhussäng. Det är Rigolettos hemvist förstår man, och platsen är till yttermera visso ett mentalsjukhus. Marullo dyker upp i form av en transvestitisk sjuksköterska. Sedan följer något som kan tolkas som festen hos hertigen, och möjligen är det så att den – liksom resten av historien – utspelar sig i Rigolettos sjuka hjärna. Vad hertigen representerar blir aldrig riktigt klart, är han läkare, patient eller en mentalsjuk fantasi?

Första aktens fest går väl an, det kan bli rätt orgiastiskt även i ”normalare” uppsättningar. Sedan spårar allt ur totalt. Sparafucile, försedd med dödskallemask och narmössa, kommer incyklande på en liten trehjuling. Gilda poppar fram ur en lucka, rör sig spastiskt med mekaniska rörelser som en Olympia ur en helt annan opera. Rigoletto klär ut sig till Giovanna – hennes röst hörs utifrån kulissen – och är högst närvarande även under kärleksduetten mellan hertigen och Gilda. Då och då tumlar ett par hovmän runt på scenen utspökade som bebisar i skär overall. Så där fortgår det. Ibland kan man spåra samband med vad som händer på scenen, Verdis musik och Piaves text men oftast inte. Någon erotisk spänning mellan hertigen och Gilda eller mellan hertigen och Maddalena finns heller inga spår av.

Det är den tyskchilenska regissören **Aniara Amos** som står för denna uppvisning i godtycke och okänslighet och som även svarar för scenografin. Tidigare har hon i Köpenhamn med tveksamt resultat regisserat *Don Giovanni* och *A Fairy Queen*, och varför hon fått förtroendet igen är inte lätt att förstå. Endast en gång tidigare har jag sett en operauppsättning som på ett lika brokigt vis ignorerat all dramatisk och musikalisk logik, en helt förryckt *Salome* i Berlin 2003. Den var signerad den egensinnige men i Tyskland mycket uppburne Achim Freyer, och jag ser nu att han var Aniara Amos lärare.

Trots det sceniska haveriet är det en musikaliskt utmärkt föreställning. **Sofie Elkjær Jensen**, som tidigare mest gjort subrettartade roller, tar sig här an ett så krävande parti som Gildas och det med strålände framgång. Hennes koloraturer är klockrena, rösten har skimmer och en attraktiv personlig timbre. Jag skulle gärna vilja se henne i en uppsättning där hon också fick chans att gestalta den Gilda som Verdi skildrar i musiken.

Peter Lodahl är den mest italienskt idiomatiske tenor vi har i Norden, och han gör hertigen med all tänkbar vokal elegans. Rigoletto, som efter all förvirring till slut åter kryper ner i sin mentalsjukebädd, görs med kraft och pondus av rumänen **Sebastian Catana**. Den erfarne Verdidirigenten **Paolo Carignani** säkrar pregnant fraserings och rytmisk skärpa hos Det Kongelige Kapel.

Den här uppsättningen var egentligen tänkt som Johan Reuters Rigolettodebut, något som säkert många fler än jag sett fram mot. Enligt uppgift lade han sig sjuk i början av repetitionsarbetet, varefter han raskt ersattes av andra sångare för hela produktions-tiden. Om det är så att det var regissörens egenartade koncept som betingade Reuters opasslighet, har han min fulla förståelse. :||

VERDI: RIGOLETTO

Premiär 10 september 2017.

Dirigent: Paolo Carignani

Regi och scenografi: Aniara Amos

Kostym: Jorge Jara Guarda

Ljus: Anders Poll

Solister: Sebastian Catana, Sofie Elkjær Jensen, Peter Lodahl, Elisabeth Jansson, Sten Byriell, Kyungil Ko.

www.kglteater.dk

Momo

DET KONGELIGE TEATER, KÖPENHAMN • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: MIKLOS SZABO

Momo, Michael Endes fantasyroman för barn, utkom 1973 och blev en världssuccé. Redan 1978 omvandlades den till opera av en tysk tonsättare, Mark Lothar, men det blev ingen bestående framgång. Nu satsar Det Kongelige Teater stort igen på *Momo* och uruppför en ny påkostad version med danskt libretto av **Anna Bro** och med musik av den ukrainsk-holländska tonsättaren **Svitlana Azarova**.

Anna Bros koncentrerade textversion av den långa och händelserika romanen är utmärkt. Handlingen går i korthet ut på att flickan Momo med hjälp av en talande sköldpadda räddar tiden från ”de grå herrarna”. Dessa stjälar nämligen tiden från människorna som då blir svårt stressade.

Varför man som tonsättare valt Svitlana Azarova, som veterligt inte behärskar danska och inte heller har just några musikedramatiska erfarenheter, är oklart. I varje fall verkar hon inte så intresserad av vad som är tänkt att ske på scenen. Partituret är för stor orkester, inte minst bleck- och slagverksutbrott dånar ofta och oväntat upp ur orkesterdicket. Tonspråket är modernistiskt utan nämnvärt melodiösa eller humoristiska inslag, och knappast något som händer på scenen illustreras instrumentalt. Här ska inga barn smekas medhårs, verkar Azarova ha resonerat. Musiken under det glada slutet kunde lika gärna ha fungerat som ett requiem för andra världskrigets offer.

En driven regissör som **Elisabeth Linton** liksom scenografen **Palle Steen Christensen** har dock klokt nog iscensatt librettot och inte musiken – oj, en så konstig uppsättning det blivit om de valt att

försöka gestalta musiken! Scenbilden är lätt naivistisk och mycket varierad, och man använder Köpenhamnoperans fina scenteknik ordentligt. Linton har skapat mycket scenisk action men inte till övermått. Det vimlar av folk på scenen, både vuxenkör och barnkör.

Solistlistan upptar tjugofyra namn. **Anke Briegel** med piggt burrikt här är helt illusorisk som den lilla flickan Momo. Hon sjunger utmärkt med sin klara vuxna röst, även om Azarova inte skapat någon vokalt tacksam musik. Övriga roller är rätt små men omhändertags väl av rutinerade ensemblemedlemmar som **Palle Knudsen**, **Sten Byriel**, **Hanne Fischer** med flera.

Anna-Maria Helsing bemästrar de aktiva musikerskarorna i orkesterdicket på bästa sätt.

En egenartad barnoperaupplevelse. **•||**

AZAROVA: MOMO OCH TIDSTJUVARNA

Urpreniär 15 oktober 2017.

Dirigent: Anna-Maria Helsing

Regi: Elisabeth Linton

Scenografi och kostym: Palle Steen Christensen

Ljus: Ulrik Gad

Koreografi: Sara Ekman

Solister: Anke Briegel, Palle Knudsen, Sten Byriel, Hanne Fischer.

www.kglteater.dk

Anke Briegel som Momo

L'Invisible

DEUTSCHE OPER, BERLIN • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: BERND UHLIG

Aribert Reimann har enbart skrivit operor byggda på högklassig litteratur av författare som Shakespeare, Euripides, Kafka, Lorca och Strindberg (både *Ett drömspel* och *Spöksonaten*), men han har en märklig förmåga att förvandla verken till äkta musikdramatik och inte till något slags sjungen teatermusik med texten bärande och musiken illustrerande. I Reimanns operor bottnar dramatiken djupt i musiken, och ofta är det svårt att riktigt förstå hur den här transformationen egentligen går till.

Så är det också i den nu 81-årige tyske tonsättarnestorns senaste opera, *L'Invisible*, som har undertiteln *trilogie lyrique* och bygger på tre korta dramer av Maurice Maeterlinck. Denne en gång mycket firade dramatiker och mottagare av 1911 års nobelpris är i dag mest hägkommen som upphovsman till *Pelléas och Mélisande*, som så lyckosamt inspirerade en rad tonsättare kring förra sekelskiftet. I trilogin, sammansatt av Reimann och inte av Maeterlinck, är de tre delarna, *L'Intruse* (intränglingen), *Intérieur* och *La Mort de Tintagiles*, integrerade genom orkestermellanspel och de framförs utan paus.

I *L'Intruse* sitter en familj tillsammans och väntar på ytterligare en släkting. Modern i familjen har just fött barn och ligger i ett rum intill; både mor och barn svävar mellan liv och död. Den blinde morfadern går runt och känner närvaron av något oroväckande och främmande i rummet. Barnet utstöter sitt första skri, modern dör.

I *Intérieur* ser vi i fonden en annan familj. Den förbereder i lugn och ro sitt julfirande. Utanför går en gammal man – densamme som nyss spelade morfadern – och vankar oroligt. Han ska berätta för dem därinne att dottern i familjen begått självmord och just hittats drunknad i floden. Han tvekar att krossa idyllen, men av

en annan ung kvinna, systemen till den döda, övertalas han att överbringa dödsbudet.

Den tredje delen bryter av mot de två första. Här är miljön mer sagobetonad. En gammal maktlysten drottning har kallat sitt barnbarn till slottet, och hans systrar misstänker att hon gjort det i avsikt att döda barnet, så som hon gjort med andra tänkbara tronpretendenter. De gör allt för att skydda sin bror, men till slut kan de inte förhindra den lille Tintagiles död.

De tre korta dramerna hänger alltså motiviskt tätt samman. De handlar om övergången mellan liv och död, och i alla dramerna utgör ett barn ett slags fixpunkt. De tecknar tre koncentrerade existentiella situationer, där ett barns liv står på spel. Ändå sätter Reimann undertiteln lyrique på sin trilogi. Och det är inte fel. Reimanns sceniska musik är ofta expressionistisk och kan vara brutalt uttrycksfull, som senast i *Medea* eller i hans mest spelade opera *Lear*. Men trots det laddade innehållet i de tre kortdramerna är musiken verkligen utpräglad lyrisk, vilket på intet vis betyder idylliserande. Expressiviteten finns kvar i lyriken, och de musikaliska linjerna glöder i all stillhet. Det är märkvärdigt stark musik som pejljar rakt ner i dessa mycket skissartat tecknade människornas inre.

För insceneringen står den unge ryske regissören **Vasilij Barchatov** tillsammans med scenografen **Zinovij Margolin**, och den träffar särskilt i de två första delarna fint en ton av lugn realism utan symbolistiska åthävor. Det är lätt att associera till Jon Fosses dramatiska. Den tredje delen är med sin annorlunda gotiska stil svårare att göra sceniskt övertygande. Hoten från den på scenen frånvarande gamla drottningen och hennes tre hantlangare, som sjungs av

countertenorer, spelas upp som ett slags skuggteater på ett suggestivt vis. Men den sista delen bryter av mot den så starka enhetligheten och tryckande vardagligheten i de två första delarna.

Alla tre delar har en ledande kvinnoroll, och den tolkas av **Rachel Harnisch** med intensiv lyster i stämman. Hon är något av en specialist på ny musik, och Aribert Reimann är som alltid en mästare på att lägga sånglinjerna fint till rätta för sina sångare. I övriga roller en rad sångare ur Deutsche Opers ensemble; alla sköter de sig ypperligt. Chefdirigenten Donald Runnicles stod för instuderingen, men han var sjuk för kvällen och föreställningen leddes av hans assistent **Ido Arad**. :||

REIMANN: L'INVISIBLE

Urpreniär 8 oktober,
besökt föreställning 25 oktober 2017.

Dirigent: Ido Arad

Regi: Vasilij Barchatov

Scenografi: Zinovij Margolin

Kostym: Olga Shaishmelashvili

Solister: Rachel Harnisch, Annika Schlicht,
Ronnita Miller, Seth Carico, Stephen Bronk,
Thomas Blondelle.

www.deutscheoperberlin.de

Scen ur L'Invisible: La Mort de Tintagiles

NU BLIR DET

Barock

OPERAs chefredaktör, Sören Tranberg, intervjuade Drottningholms Slottsteaters vd och konstnärliga ledare Sofi Lerström och nämndens ordförande Annika Levin om bland annat rokokoteaterns framtid.

opera

Hur beroende är Drottningholmsteatern av privata bidrag utöver det "magra" statsbidraget som ni får? Hur försöker ni förbättra ekonomin?

Annika Levin: – Vår vänförening – som är en rik förening – bidrar årligen med betydande summor och tillsammans med enskilda donatorer uppgick beloppet för jubileumsåret 2016 till drygt 12 miljoner. Vår dialog med kulturdepartementet är god. För jubileumsåret fick vi ett extra anslag på 500 000 kronor. Kulturministern, Alice Bah Kuhnke, och statssekreteraren på kulturdepartementet, Per Olsson Fridh, har visat genuint intresse för rokokoteatern.

Sofi Lerström: – Vägen till ett markant högre anslag är dialog. Till slut urholkar droppen stenen. Redan 2014 fick vi utökat permanent anslag med en halv miljon – en positiv utveckling. Det ledde till breddad verksamhet. Fast den årliga ekonomiska

uppräknigen motsvarar inte löneökningstakten. Vi försöker hitta en ny publik genom vårt program *Esprit!* med en annan typ av föreställningsformat. Kärnrepertoar sträcker sig från barock till wienklassicism. Vår ambition är att fortsätta arbetet med att höja den konstnärliga nivån på våra uppsättningar, skapa fler produktioner och hitta samarbetspartners som vill vara med långsiktigt.

SL: – Det totala årliga statsunderstödet ligger runt 12 miljoner kronor. Det räcker till en fullödlig operaproduktion, en konsert, något mindre evenemang och vår visningsverksamhet, som har utökats och pågår numera nästan året om. All ytterligare verksamhet måste vi i dagsläget själva skapa finansiering till.

AL: – Vi ska inte tubba på kvaliteten. Vår ambition är att försöka göra två produktioner varje sommar, idealet vore tre.

Sofi Lerström: – Kärnrepertoaren är opera med egen orkester på tidstrogna instrument. Vår självfinansieringsgrad är hela 62 procent – en siffra som ingen annan svensk operainstitution kommer i närheten av.

Annika Levin: – Drottningholmsteatern är ett starkt varumärke. Artister vill gärna arbeta här. Det är tur att det finns välgörare som vår vänförening och privatpersoner, som t.ex. Barbro Osher, som ekonomiskt har stöttat teatern och vår orkester. (I USA stöttar hon bland annat San Francisco-operan.) Vi kan också nämna Gunilla Axsäter som tillsammans med oss arbetar med donationer, fonder och filantropiska personer som kan tänkas vilja stötta oss ekonomiskt.

SL: – Vi har nu ett tvåårigt samarbete med Kungliga Patriotiska Sällskapet som inleddes 2016, där vi kan säkerställa nyttjandet av scenmaskineriet, att dekoren hålls i ett bra skick och där en översyn av belysningen kan göras.

SL: – En extra inkomstkälla var t.ex. utförsäljningen av delar ur vårt kostymförråd nyligen, vilket inbringade hela 330 000 kronor brutto.

Hur ser ni på möjligheten till internationella samarbeten?

SL: – Det gäller att vara innovativa. Men det är svårt med internationella samarbeten. Det är en tidskrävande process. Det krävs lång framförhållning, vilket inte är lätt då vi får besked så sent om de särskilda bidragen och vår tilldelning från departementet. Inför nästa säsong planerar vi nu för en stor produktion och en lite mindre. Det finns planer på samarbeten men än är inget avtalat.

SL: – Förståelsen från kulturdepartementet är positiv. De förstår teaterns konstnärliga potential och dess varumärke. Vi är den största uppdragsgivaren för frilansmusiker när det gäller barockmusik i Sverige. Nu försöker få till ett nationellt uppdrag för orkestern, vilket skulle få ett specifikt värde för Drottningholmsteatern. Jag har ett mandat som sträcker sig fram till sommaren 2021.

SL: – Samarbetet med Kungliga Operan hösten 2014, när vi samproducerade *Idomeneo* på teatern, var ett lyckligt tillfälle eftersom operahuset var stängt för reparation och det fanns resurser. Vi hade option på Malin Byström och

Katija Dragojevic för att göra *Idomeneo* och dirigenten Lawrence Renes hade sedan tidigare önskat få göra just den operan.

Vilka kriterier avgör valet av en produktion?

SL: – Kriteriet är att innehållet ska vara intressant och relevant för publiken utifrån teaterns förutsättningar. Valet bygger också på vilken dirigent och regissör vi engagerar. Och vi ska värdesätta det unika teaterummet. Vi har spelat fyra Mozartoperor de senaste somrarna, där jag tycker att *Mitridate, re di Ponto* blev en alldeles unik produktion. Orkestern har utvecklats rejält under dirigenten Marc Minkowskis ledning. Nu senaste i valet av att spela Mozarts tre da Ponte-operor. Vilket har lett till samproduktion och gästspel i Versailles utanför Paris. Nu senaste med *Così fan tutte*.

AL: – Dessa gästspel är förstås inte vårt huvuduppdrag och de belastar inte vår budget. Men inbjudan till samproduktion med Versailles är viktigt för våra internationella relationer och har fått mycket stor uppmärksamhet.

Hur ser framtiden ut?

SL: – Just nu för jag en dialog med två dirigenter för kommande engagemang. Det är personer som har stor erfarenhet av barockrepertoaren på tidstroga instrument. När det gällde samarbetet med Marc Minkowski löpte det under tre år, nu försöker jag få till två- eller ettåriga kontrakt med nya dirigenter.

SL: – Vi kommer att prioritera främst barockoperor under den kommande treårsperioden. I sommar ger vi ett stort barockverk och ytterligare en produktion som är baserad på tidig musik. Vi vill utveckla den nivå som skapades under somrarna med Minkowski – det är en av utgångspunkterna inför nästa uppsättning. I våra kommande produktioner har vi en majoritet av svenska sångare på option. Mer kan jag inte avslöja just nu.

Hur ser ni på saken att Marc Minkowski behövde ta hit några egna musiker på nyckelpositioner, senaste i somras till *Così fan tutte*? Finns det brister i orkestern?

Varför spelade inte orkesterns egen konsertmästare, Maria Lindal, i somras?

SL: – I avtalet från 2014 med vår konsertmästare Maria Lindal står det att vi ska komma överens med dirigenten beroende på vilken produktion det gäller. Hon ska inte vara konsertmästare i varje produktion. Dessutom har hon sin egen orkester Rebaroque. Vi har cirka sju utländska musiker i orkestern, ungefär samma antal som det varit under många år och de har likadan lönenivå som våra svenska musiker. Just nu har vi en mycket stark orkestersammansättning, sedan kan den variera beroende på musikernas tillgänglighet och repertoaren.

3

4

Vad har ert konstnärliga råd för funktion?

SL: – Tuvalisa Rangström fungerar som dramaturg, men även som regissör för mindre produktioner som t.ex. barnföreställningar. Vår musikaliska ledare Maria Lindal är ansvarig för orkestrernas utveckling. Intresset för vår orkester har ökat sedan samarbetet med Marc Minkowski. Många musiker vill spela med oss. Så Lindals kunskap och kontaktnät är till stor glädje för oss.

Vilken roll spelar nämnden, som Drottningholmsteaterns styrelse heter?

AL: – Det är nämnden som har det yttersta ansvaret enligt stiftelsens stadgar samt riktlinjer från regeringen. Vi har fyra styrelsesammanträden per år, men vi träffas oftare under föreställningssäsongen. Det är kvalificerade personer från olika samhällsområden som sitter i denna dynamiska församling. Alla arbetar ideellt utan någon ekonomisk ersättning. Vi ser till att budgetar hålls och vi försöker lägga undan pengar till att förstärka det egna kapitalet. Vi har också förlängt Sofi Lerströms förordnande i ytterligare tre år till 2021.

AL: – Något som också har sysselsatt oss är frågan om en utbyggnad av damtoaletterna, där vi samarbetar med Statens fastighetsverk. Frågan är för tillfället bordlagd, liksom ny stoppning i bänkarna inne i salongen.

Vilken opera skulle Sofi Lerström helst vilja få iscensatt på teatern?

SL: – Jean-Philippe Rameaus *Les Indes galantes*. En storslagen opera som kräver stora personalresurser i form av sångare och dansare. ■|| Sören Tranberg

1 och 2. Foto: Katja Kristoferson.

3 och 4. Scener ur *Così fan tutte*. Foto: Mats Bäcker.

5. Interiör Drottningholms Slottsteater. Ann Hallenberg.
Foto: Elias Gammelgård.

Porträtt Sofi Lerström. Foto: Sören Vilks.

Porträtt Annika Levin. Foto: Privat.

KAMMERSÄNGERIN

Hilde Zadek
 FYLLER 100 ÅR!

Världens äldsta operasångerska **Hilde Zadek** fyller 100 år den 15 december. Hon föddes i Bromberg 1917 – numera polska Bydgoszcz – i första världskrigets skugga, men växte upp i Stettin (Szczecin) i västra Pommern. Där levde hon fram till 1934, innan hon som judinna icke var önskvärd i Tyskland efter att Adolf Hitler utsetts till rikskansler 1933. Zadek lämnade sin hemstad och for till Berlin. Därifrån utvandrade hon som 17-åring till Palestina. Hon arbetade som praktikant på ett barnhem i Jerusalem, och utbildade sig senare till sjuksköterska.

Hilde Zadek lyckades få ut sina föräldrar och sin syster från Nazityskland och familjen kunde återförenas i Palestina 1939. Föräldrarna arbetade i skobranschen och deras affär totalförstördes under Kristallnatten den 9 november 1938. Zadeks far greps och internerades i koncentrationslägret Sachsenhausen. Efter återföreningen öppnade föräldrarna en ny skobutik i Jerusalem. Där arbetade Hilde Zadek samtidigt som hon tog sånglektioner för Rosa Pauly vid stadens musikkonservatorium. Redan då var siktet inställt på att bli operasångerska trots att hon aldrig sett någon operauppsättning.

Under sina fyra första år i Palestina tog hon dock inte en ton på grund av sin oro för familjen. Flera av hennes släktingar och vänner förintades i nazisternas koncentrationsläger. Några lyckades utvandra till Kuba och Chile. Inte ens i Jerusalem kände sig Hilde Zadek säker, inte förrän Erwin Rommel och tyskarna 1942 förlorade slaget vid el-Alamein mot engelsmännen ute i den egyptiska öknen. Via ett stipendium i Zürich återvände Zadek till Europa hösten 1945 med ett engelskt transportfartyg som lade ut från Alexandria. Resten av familjen utvandrade till USA.

Hilde Zadek

I Zürich kom hon i kontakt med Wolfgang Langhoff, som då var teaterchef för Schauspielhaus i Düsseldorf. Hilde Zadek ombads av teaterchefens hustru, skådespelerskan Renata Langhoff, att bli au pair åt parets två söner, något som hon accepterade omgående. En av sönerna, Thomas Langhoff, blev sedermera en uppburen skådespelare och teaterchef. Paret Langhoff var båda kommunister, hon dessutom judinna och de hade också tvingats fly Nazityskland. Via Langhoffs breda kontaktnät kom Zadek i förbindelse med Wienoperans chef Franz Salmhofer, som hört henne på en konsert. Han erbjöd henne som debutroll Aida vintern 1947, en repertoarföreställning, utan varken scenisk repetition eller orkesterrepetition.

Hon tackade ja utan att känna till vare sig partiet eller Verdis opera. Under fem dagar studerade hon in rollen med en repetitör. Dirigenten Josef Krips dök upp dagen innan föreställningen bara för att förvissa sig om sängerskans höga c. Det blev en sensationell framgång och Zadek fick omgående kontrakt med Wienoperan. Här kom hon att göra 60 roller i 786 föreställningar fram till pensioneringen 1971. Hon utsågs till kammersängerin 1951.

Redan 1949 sjöng Hilde Zadek Vitellia i *Titus mildhet* vid Salzburgfestspelen. Där fick hon ersätta Renata Tebaldi i Verdis *Requiem* under Herbert von Karajans ledning. Requiem spelades även in på skiva. Festspelen i Glyndebourne och Edinburgh (titelrollen i *Ariadne på Naxos*) följde 1950 och därefter Covent Garden, vars ensemble hon tillhörde under fyra säsonger. Här fick hon sjunga sina roller på engelska, i Wien gällde italienska och i några fall gavs

italienska operor på tyska. Zadek behövde aldrig provsjunga, inte ens inför Metropolitanandebuten i New York 1952. Det blev även gästspel på La Scala i Milano, Opéra Garnier i Paris, La Monnaie i Bryssel, Maggio Musicale Fiorentino i Florens, Bolsjojteatern i Moskva, San Francisco-operan och Teatro Colón i Buenos Aires.

Hennes favoritdirigent var Josef Krips som alltid strålade av positivism. Hans Knappertsbusch var uttrycksfull på ett annat sätt genom sin resliga gestalt och sina långa armar. Karl Böhm var en fantastisk dirigent, men han log aldrig. Det kunde vara rätt tröttsamt att se detta stenansikte under långa Straussoperor. Detta berättade Hilde Zadek i en dokumentär inför sin 95-årsdag.

Hennes rollista är lång: Glucks Alceste och Ifigenia på Tauris, Mozarts grevinnan Almaviva, Donna Anna och Vitellia (på cd med Nicolai Gedda), Beethovens Leonore, Straussroller som Fältmarskalkinnan, Arabella, Ariadne och Chrysothemis. Wagnerpartier som Senta, Elisabeth, Elsa, Eva och Sieglinde. Betydande Verdiroller som Aida, Elisabeth, Amelia och Desdemona. Bland veristiska roller finns Puccinis Tosca och Mascagnis Santuzza. Hilde Zadek sjöng även Marietta i *Die tote Stadt*, titelrollen i *Katerina Ismajlova*, i Gian Carlo Menottis *Konsuln* och medverkade vid uruppförandet av Gottfried von Einems *Dantons Tod* i Salzburg. Zadek hade en mörkfärgad och intensiv dramatisk sopran.

Under åren 1964 till 1978 ledde Hilde Zadek sångutbildningen vid Konservatorium der Stadt Wien. Här utsågs hon till professor 1971. Bland hennes mest framgångsrika elever återfinns sopranerna Adrienne Pieczonka och Martina Serafin. Zadek har också lett mästarkurser i Karlsruhe och Jerusalem samt i Schweiz och Italien.

Sedan 1998 äger vartannat år Internationale Hilde Zadek Gesangswettbewerb rum i Wien, en sångtävling för unga sångare. Varje sångtävling avslutas med en stor konsert i Musikvereins stora sal.

Så sent som i våras medverkade Hilde Zadek offentligt och talade till inbjudna gäster när hon fick Ehrenmitgliedschaft der Universität für Musik und darstellende Kunst i Wien.

Hilde Zadek menar att hon hållit sig vital genom att arbeta med unga elever. Upp i hög ålder har hon regelbundet följt opera-, konsert- och teaterlivet i Wien. ■|| Sören Tranberg

ALLT OM JUSSI BJÖRLING

På Jussi Björlingsällskapets hemsida
WWW.JUSSIBJÖRLINGSÄLLSKAPET.COM
finns omfattande material om Jussi Björling

JUSSI BJÖRLING
SÄLLSKAPET

Jussi spelar in skivan "Till havs" år 1957

- Ett hundratal Jussi-inspelningar som ofta är i ett sammanhang som framkommer i t.ex. artikelserien "Månadens Jussi".
- "Månadens Jussi", där Jussi-experten gör nedslag i Jussis karriär och redogör för en Jussimånad för länge sedan.
- Jussis liv och karriär.
- I det närmsta kompletta förteckningar över Jussis framträdanden och inspelningar.
- Referat av våra konserter och medlemsträffar.

**DU KAN OCKSÅ ANSÖKA OM MEDLEMSKAP
I JUSSI BJÖRLINGSÄLLSKAPET VIA HEMSIDAN!**

Som ny medlem får du direkt en CD-skiva med ett urval av inspelningar som Björn Ranelid gjort, två tidningar per år, regelbundna nyhetsbrev, medlemsträffar i Stockholm, erbjudanden om nyutgivna CD:n med Jussi och rabatt vid inköp från Jussi Björlingmuseet.

Annonsörer i detta nummer:

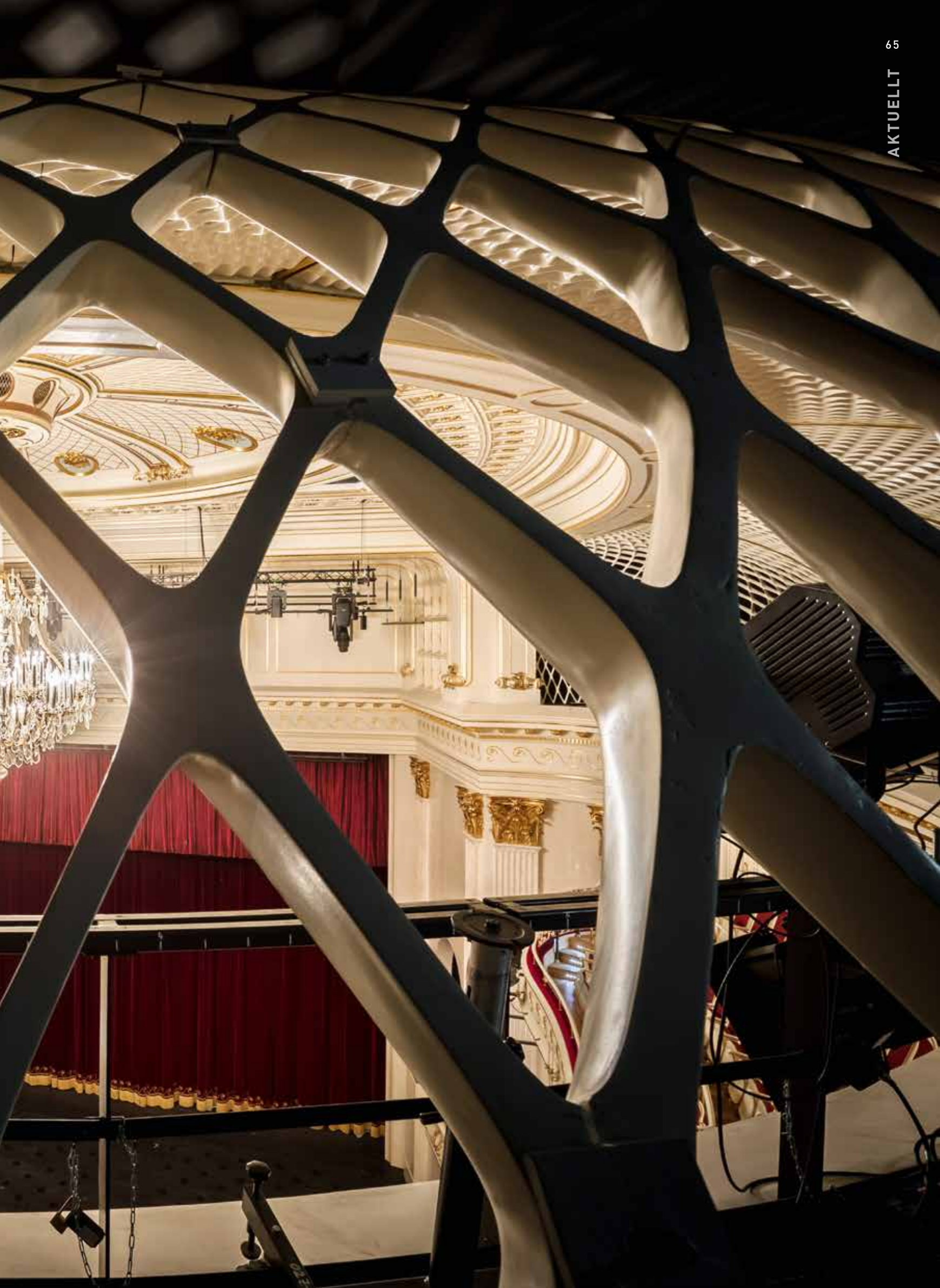
Favoritresor | Folkets Hus och Parker | Folkoperan
Göteborg Baroque | GöteborgsOperan | Kungliga Operan
Julius Production | Jussi Björlingsällskapet | Musik i Dalarna
Svenska KulturreSOR | Your Next Tour AB

Staatsoper Unter den Linden äntligen återinvigt!

SKRIBENT: ALEXANDER HUSEBYE

Så var det äntligen dags för publiken att inta nyrenoverade Staatsoper i Berlin! Exilen på Schiller Theater är över. Närmare sex miljarder kronor senare och efter flera år av förseningar öppnade man med vad man kallade ett preludium. Under en intensiv vecka varvades konserter och en iscensättning av **Robert Schumanns** *Scener ur Goethes Faust*. Det var högtidlig premiär på den tyska enighetens dag med tal av bland annat förbunds-president **Frank-Walter Steinmeier**. Den ordinarie säsongen börjar först i december. Man får hoppas att allt återstående arbete då är klart.

Berlinarnas förhoppningar på att slutföra s.k. Dauerbaustellen med den nya flygplatsen som rekordhållare verkar ha stagnerat att döma av tidningar och sociala medier. Lite uppgivet räknas numera dagarna som går på *Der Tagesspiegels* förstasida. Endast det nya Stadtschloss, som ska rymma etnografiska samlingar, verkar gå i mål inom utsatt tid – men där är inga politiker inblandade, vilket malisen förkunnar.

För den som besökt föreställningar på Staatsoper före renoveringen finns framför allt den dåliga akustiken i minnet. Innan stängningen slutligen ägde rum och ensemblen 2010 flyttade till Schiller Theater utgjorde scenen en närmast livsfarlig fälla för alla medverkande. Själv har jag den inrökta doften i de publika utrymmena och en svårfångad muffighet från DDR-tiden i väggarna som bestående minnen.

Nu ska man ha klart för sig att det inte finns mycket mer än fasaden kvar av den ursprungliga byggnaden som ritades av **Georg Wenzeslaus von Knobelsdorff**. Invändigt möter besökaren som tidigare ett slags retrorokoko. För ljudet i salongen har dock avgörande förändringar skett. Innertaket har lyfts med fyra meter och ljudet från orkesterdike och scen får nu en efterklang som man tidigare hjälpte på traven med elektronisk förstärkning. Till skillnad från Schiller Theaters inredning av trä, möter ljudet i Staatsopers salong hårdare material. Flera tyckare karaktäriserade under preludieveckan klangen som knalligare och grällare, man saknade Staatskappelles omvittnade varma klang. Med tiden förändras säkert detta i takt med att man spelar in sig.

Tacksamt konstaterar man som besökare även att en ny anläggning för ventilation installerats. Men stolarna! Det räcker med att vara lite över medellängd för att man ska få genomlida ett par timmars provande sittställning, där benen snällt får trängas med framförvarande stolsrad. De publika utrymmena i övrigt har förstås även de fått sig en uppfräschning. Trängseln är den vanliga i de trånga korridorerna och trapphusen, men hissar och nya förbindelser underlättar.

Schumanns *Faustscener* återinvigde den sceniska verksamheten. Avgående operachefen **Jürgen Flimm** hade utökat kompositörens lösa musikaliska nummer med ett antal talscener för att åstadkomma en dramatiskt röd tråd, med titeln "Zum Augenblicke sagen: verweile doch". Därmed dubblerades också rollerna med ett par framstående tyska skådespelare (däribland **Sven-Eric Bechtolf**, för många känd som operaregissör), utan att det skärpte den sceniska koncentrationen. Arrangemanget framfördes ytterst kompetent men saknade just den röda tråden. **Markus Lüpertz'** monumentala figurer och **Ursula Kudrnas** commedia dell'arte-inspirerade kostymer gav en bakgrund som både underströk Fausttraditionen av medeltida dockspel och ansatsen i de universella frågeställningar som Goethe gav dramat.

På scenen medverkade – som en reverens till Staatsopers ensemble – **Roman Trekels** dandyaktige Faust, **René Papes** överlägset texttydliga Mephisto och underbara **Elsa Dreisig** som Gretchen – det finns anledning att hålla hennes namn i minnet, hon spås en lysande framtid.

När **Daniel Barenboim** tog över som musikaliskt ansvarig ledde det till en förnyelse av såväl repertoar som rekrytering av regissörer, scenografer och andra medverkande. I dag finns de som ger uttryck för att det återigen är nödvändigt med förnyelse. Frågan är om Barenboim inte redan har hunnit runda sig själv, med en tredje *Nibelungens ring* säsongen 2020/21.

Barenboims insatser hitintills på Staatsoper går dock inte att överskatta. Staatskapelle är i dag en av Europas främsta orkestrar och visar det inte minst i konsertverksamheten vid sidan av operarepertoaren. Under preludieveckan underströk man det i ett konsertprogram som bland annat omfattade Schumanns

pianokonsert i A-moll med pianomästaren **Maurizio Pollini**. Av många kritiserad för att ha börjat tappa tekniken, men ändå med ett helt livs erfarenhet i det aningen spröda men eleganta framförandet. I **Claude Debussys** täta och välspelade *Images* märktes orkestrernas och Barenboims långa samarbete.

Tre dagar senare kunde man jämföra den nyrenoverade salongens klangverkan när det var dags för en annan elitörkester att framträda. Wiener Philharmoniker, som leddes av maestro **Zubin Mehta**, gästspelade med musik av **Brahms**, **Haydn** och **Bartók**, där den sistnämndes konsert för orkester stack ut i oändliga klangmassor av precision och transparens. Lite som för att visa var skåpet ska stå, gavs efter programmet **Johann Strauss** *Frühlingsstimmen* som extranummer. Orkestrernas omiskännliga kvaliteter gick hem både i rummet och hos publiken.

Återstår nu att Staatsoper påbörjar den "riktiga" säsongen i början av december med *Hans och Greta* och att orkester, kör och solister får träna in klangen i det nya rummet på bästa sätt. Det blir spännande att återkomma till!

Traditionen att avsluta säsongen med såväl tidig opera som nyskriven fortsätter i juni/juli, då spelas återigen *Orfeus och Eurydike* samt nyskrivna *Ti vedo, ti sento, mi perdo* av **Salvatore Sciarrino**. :|| www.staatsoper-berlin.de

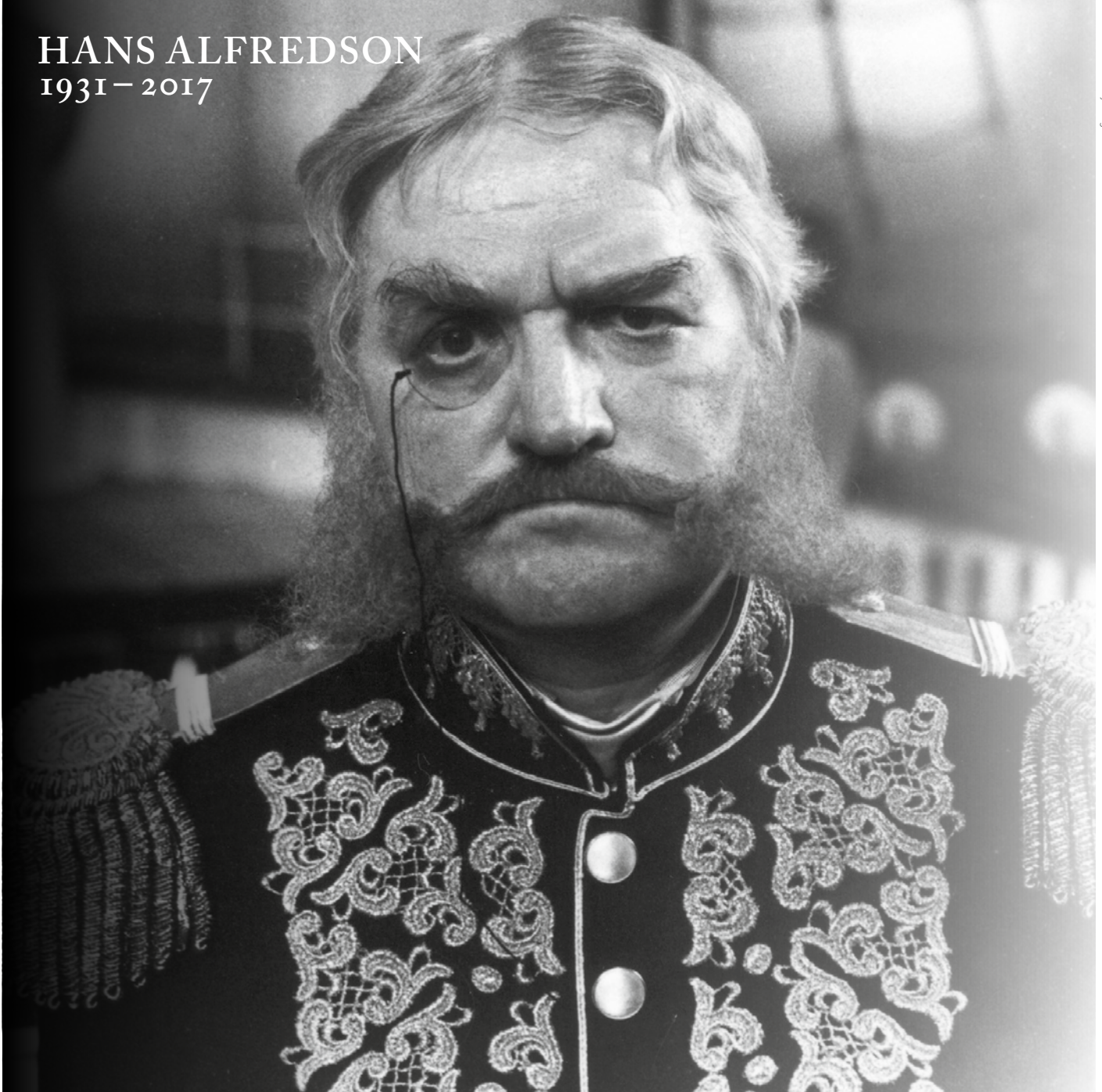
Interiörbilder Staatsoper Unter den Linden. Foto: Gordon Welters.
Scen ur Schumanns Scener ur *Faust*. Foto: Hermann och Clärchen Baus.

Porträtt Jürgen Flimm. Foto: Hermann och Clärchen Baus.
Porträtt Daniel Barenboim. Foto: Holger Kettner.

HANS ALFREDSON

1931 – 2017

Foto: Einar Merheil Rydberg

† Hans Alfredson har avlidit 86 år gammal. Att ringa in denne mångsysslare går knappast. Samarbetet i Svenska Ord med parhästen Tage Danielsson i allt ifrån revyn *Gröna Hund* till *Fröken Fleggmans mustasch*, Valfrid Lindeman, *Mosebacke Monarki*, Dramatenengagemang i Alf Sjöbergs uppsättning av Goldonipjäsen *Gruffet i Chiozza*, operaregi till Alban Bergs *Wozzeck* på Stockholmsoperan 1984 med en ung Esa-Pekka Salonen på pulten, sjölorden Sir Joseph Porter i Gilbert & Sullivans *HMS Pinafore* (även regi och översättning, tv-sänd), på Oscarsteatern och vicekungen i Offenbachoperetten *La Périchole* mot Elisabeth Söderström på Södra Teatern i Stockholm (tv-sänd). Scenografin till Tage Danielssons och tonsättaren Lars Johan Werles *Animalen* på Stora Teatern i Göteborg 1979, även den tv-sänd.

Manus och filmregi till t.ex. *Falskt som vatten* med Marie Göranzon och Malin Ek. Författare till *En ond man*, där ett kapitel utgjorde underlaget till filmen *Den enfaldige mördaren*.

Bäst sammanfattning av Hans Alfredsons livsgärning hittar jag i Björn Nilssons bokrecension i Expressen den 1/9 1980: ”*En ond man* är inte helt lätt att karaktärisera, även om man redan efter ett femtiotal sidor börjar ana att dess upphovsman måste vara en av de mer anmärkningsvärda berättarbegåvningar som vi just nu äger. Intrigen vindlar bakåt genom decennierna med en uppfinningsrikedom och en åtminstone skenbar nyckfullhet som emellanåt erinrar om Valfrid Lindemans bekanta monologer. Fem hophakade berättelser jämte en avslutande ovetenskaplig men mycket alfredsonsk efterskrift om människans förhållande till gott och ont, framför allt det senare.” :||

Foto: Enar Merkel Rydberg

SIEGFRIED KÖHLER

1923 – 2017

† Hovkapellmästare Siegfried Köhler har avlidit 94 år gammal. Han var musikchef vid Kungliga Operan 1988–94, därefter återkom han som gästdirigent t.o.m. 2005. På Stockholmsoperan dirigerade han första gången *Parsifal* 1976 och sedan följde *Nibelungens ring*, *Den flygande holländaren*, *Lohengrin*, *Tosca*, *Madame Butterfly*, *Don Giovanni*, *Hoffmanns äventyr*, *Figaros bröllop*, *Trollflöjten*, *Enleveringen ur seraljen*, *Simon Boccanegra*, *Rosenkavaljeren*, *Ariadne på Naxos*, *Arabella*, *Boccaccio* och *Elektra* samt *Hans och Greta*. På Göteborgsoperan dirigerade han bl.a. nyuppsättningarna av *Salome* och *Elektra* samt *Rosenkavaljeren*.

Dessförinnan var han förste gästdirigent vid Deutsche Oper am Rhein i Düsseldorf, interim chefsdirigent vid Kölnoperan. Senare Generalmusikdirektor i Saarbrücken och Wiesbaden 1974–88. Köhler dirigerade i flera renommerade operahus i Europa, USA och i det forna Sovjetunionen.

År 2003 kom Köhlers memoarer *Alles Capriolen* med undertiteln *Ein Jahrhundert im Musiktheater*. ■||

† Den brittiske teater- och operaregissören Sir Peter Hall har avlidit 86 år gammal. Han grundade Royal Shakespeare Company 1960 och var dess konstnärlige chef fram till 1968. Fem år senare blev han chef för National Theatre i London. Hall hade också en stor kärlek till operakonsten. Enbart vid festspelen i Glyndebourne regisserade han inte mindre än nitton uppsättningar under en tidsperiod på drygt 35 år. Han var också konstnärlig ledare under perioden 1984–90. Han spelade en avgörande roll vid ombyggnaden av Glyndebourne, som resulterade i helt nytt operahus.

Han första uppsättning där var Cavallis *La Calisto* 1970. Bland hans mest lyckade iscensättningar kan nämnas *Figaros bröllop*, *Così fan tutte* och *Don Giovanni*, alla dirigerade av Bernard Haitink, Glucks *Orfeus och Eurydike*, där Janet Baker gjorde sitt sista operaförframträdande, och Rossinis *Askungen*. Halls populära uppsättning av Benjamin Britzens *En midsommarnattsdröm* från 1981 gavs i fem repriser.

Peter Halls Covent Garden-debut var den brittiska premiären på Schönbergs *Moses och Aron*, dirigerad av Georg Solti. Andra betydande uppsättningar på Covent Garden var urpremiären på Michael Tippetts *The Knot Garden* (1970), *Eugen Onegin*, *Tristan och Isolde* samt *Salome* med dåvarande hustrun Maria Ewing i titelrollen.

Till hundraårsminnet av Richard Wagners död 1983 fick Peter Hall uppdraget att iscensätta *Nibelungens ring* vid Bayreuth-festspelen, där Georg Solti gjorde sin debut i det övertäckta

Foto: David Rose

SIR PETER HALL

1930 – 2017

orkesterdiktet. Självsåg jag denna *Ring*-uppsättning året därpå, då Solti hade ersatts av Peter Schneider. Kritiken var ytterst blandad. Halls *Ring* var å ena sidan oerhört romantisk eller väldigt stilsrad, som t.ex. *Valkyrians* andra akt. För min del kommer jag aldrig att glömma Hildegard Behrens amasonlika Brünnhilde.

Sir Peter Hall diagnosticerades med demens 2011. ■||

RICHARD TRIMBORN
1932 – 2017

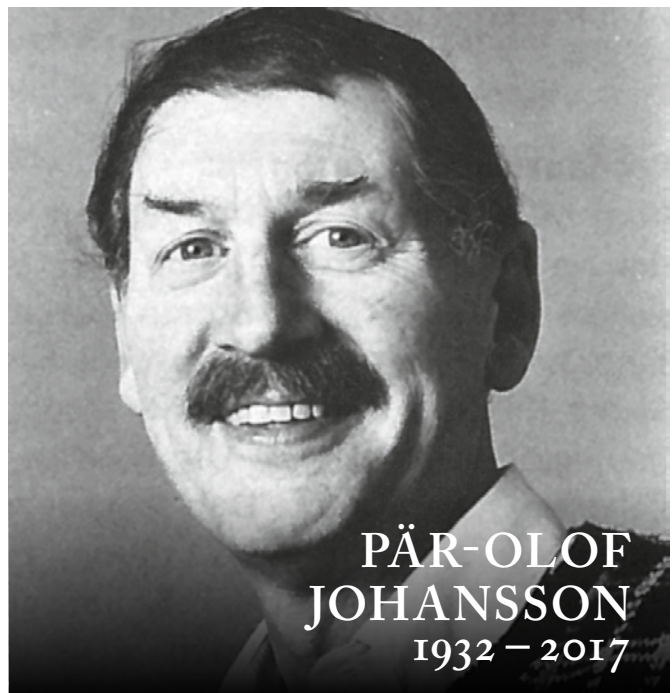
† Instuderaren Richard Trimborn har avlidit 85 år gammal. Internationellt var han mest känd som mångårig Studienleiter vid Bayerische Staatsoper i München under chefsdirigenten Wolfgang Sawallischs ledning. Han var också verksam vid operahusen i Düsseldorf och Kiel.

På Kungliga Operan i Stockholm arbetade han främst med tyskspråkiga operor som *Rhenguldet*, *Salome*, *Capriccio* och *Elektra*. Han var också flitigt anlitad på Operahögskolan och han höll ett flertal kurser, bland annat på SAMI. Många svenska sångare, men också instuderare och dirigenter har studerat in verk för första gången under Trimborns kompetenta ledning.

Han kom att arbeta med storheter som Karl Böhm, Lorin Maazel, Zubin Mehta och Daniel Barenboim. Efter sin pensionering började Richard Trimborn frilansa och studerade in *Parsifal* med Claudio Abbado i Salzburg samt hela *Nibelungens ring* med Valerij Gergiev på Mariinskijteatern i S:t Petersburg. :||

† Karaktärstenoren Pär-Olof Johansson har avlidit 85 år gammal. Alltsedan debuten 1963 på Stora Teatern i Göteborg som Heinrich der Schreiber i *Tannhäuser* kom han att bli en omistlig länk i en mycket väl sammansvetsad ensemble. Själv minns jag honom från en mängd roller som t.ex. Dr Cajus i Folke Abenius *Falstaff*-uppsättning, de fyra betjäntrollerna i *Hoffmanns äventyr*, en mycket roligt gestaltad friare, junker Spinkel, i *Muntra fruarna i Windsor*, Moralès i *Carmen*, Schmidt i *Werther*, Dr Blind i *Läderlappen* och inte minst som Uttern i Tage Danielssons och Lars Johans Werles succéproduktion av *Animalen*, som Göteborgsensensemblen även gästspelade med i Bergen och Wiesbaden.

Pär-Olof Johansson hade en ovanligt hög tenor och han profilerade sig alltid sceniskt genom mycket utmejslade rollporträtt som jag fortfarande kan frambringa ur mitt minne. Andra vässade rollgestalter var Monostatos i *Trollflöjten*. Spoletta i *Tosca* och Gherardo i två uppsättningar av *Gianni Schicchi*. :|| Sören Tranberg

**PÄR-OLOF
JOHANSSON**
1932 – 2017

ORFEO

Göteborg Baroque
i samarbete med
Utomjordiska
Claudio Monteverdi
L'Orfeo

Regi **Per T Buhre**
Musikalisk ledning **Magnus Kjellson**
Ljusdesign och scenografi
Beate Persdotter Løken
Kostym **Elin Andersson**
Dans och koreografi **Steven Player**

18–28 januari 2018 Röda Sten Konsthall, Göteborg

www.goteborgbaroque.se

FOLKOPERAN

Salieri
vs Mozart

AVUND SOM FÖRGÖR

LOA FALKMAN SOM SALIERI

Urpremiär 14 februari 2018

Medverkande: Loa Falkman, Hillevi Martinpelto med flera. Musik: Nikolai Rimskij-Korsakov och Antonio Salieri. Regi: Tobias Theorell Spelas hela varen. Folkoperan.se, tel 08-616 07 50

 Riksbyggen

dvd-tips

PUCCINI: LA BOHÈME

Golovneva, Bäckström, Sulimsky, Fontosh, Hällström, Sebestyén.
Malmö Opera Orchestra and Chorus,
Malmö Children's Chorus/Badea

Regi: Orpha Phelan

Scenografi: Leslie Travers

Naxos 2.110385 [1 DVD]

Malmöoperans uppsättning av **Giacomo Puccinis** *La Bohème* våren 2014 var en

odelad succé, och det är fint att den nu finns förevigad på dvd. Succén betingades av hela ensemblens insats men ändå främst av två kvinnor, regissören **Orpha Phelan** och **Olesya Golovneva**, som gjorde Mimis roll.

Orpha Phelan hade i Malmö tidigare övertygat i *Hoffmanns äventyr* och *Jenöfa* och efter *La Bohème* också i *Powder Her Face* i Köpenhamn, där hon även regisserat *Dead Man Walking*. I höstas gjorde hon *Spelman på taket* i Malmö. Här i *La Bohème* är tonträffningen perfekt. Det är ingen glamour eller fattigcharm över bohemerna och deras värld, och folklivet i Momusscenen indikerar att detta utspelas i de fattigare delarna av Paris. För den skull blir dramat inte gråtrist, men det får en bakgrund som snarare lyfter fram värmen och tragiken i kärleken mellan Rodolfo och Mimì liksom den litet barnsliga tanklösheten hos bohemerna kring dem. Och Phelan är noga med personregin, psykologin korresponderar med själva miljöskildringen på ett ovanligt fint sätt.

Dvd-regin är i hög grad accentuerad på närbilder, kameran går ofta och länge tätt in på ansiktena. Sådant kan vara olyckligt avslöjande i andra dvd-upptagningar, men inte här. Olesya Golovnevas Mimì är en ung tjej i jeans, gympaskor och en sliten täckjacka, blyg men samtidigt djärv och beräknande i sina närmanden på ett oemotståndligt charmfullt vis. Hennes personlighet är lika levande i hennes

ansikte som i hennes sång. Dessutom, inte minst viktigt, har hon en tät och vacker sopran, som får en allt intensivare lyster när den expanderar. En sällsynt intagande och äkta Mimì, som inte ett ögonblick ger intrycket av operadiva som gör sig till i rollen som fattig sömmerska.

Joachim Bäckströms Rodolfo undviker också de vanligaste *Bohème*-klichéerna. Hans röst är sympatisk och bärig utan att vara självmedvetet spektakulär. Han framstår framför allt som en trulig yngling, uppflammande förälskad men barnsligt oförmögen att hantera känslor. Hans svartsjuka får psykologiskt trovärdig botten. Och ensemblespelet runt kärleksparet fungerar utmärkt med **Vladimir Sulimsky**, Marcello, **Daniel Hällström**, Schaunard och **Miklós Sebestyén**, Colline. **Maria Fontosh** har ett härligt utspel som Musetta, men hennes sopran blir litet hård på höjden.

Leslie Travers scenbild är uppbyggd kring en karusellliknande stålkonstruktion, funktionell men litet för kyligt teknisk. Scenografin spelar dock mindre roll i denna dvd-version med sina närstudier av scengestalterna. Den som inte sett produktionen på plats får nog inget riktigt grepp om scenen. Men det gör alltså inget.

Christian Badea leder Malmö Operas orkester, och de har hittat det rätta tonläget för denna så tilltalande känsliga men osentimentala *Bohème*-version. ■■ Lennart Bromander

Scen ur La Bohème på Malmö Opera

avlyssnat

Foto: Esther Haase

MONTEVERDI

Magdalena Kožená, mezzosopran

La Cetra/Marcon

Archiv 479 4595 [1 CD]

Distr: Universal

Det dröjer inte många takter på denna cd innan jag inser att här har vi en samling med **Monteverdi**-stycken – från madrigaler, ur *Poppeas kröning* och en del annat – som framförs närmast exemplariskt. Få kompositörers musik skiljer sig så mellan inspelningar som Monteverdis, givetvis beroende på att partituren är ofullständiga och varje framförande kräver ett, ja, flera mått av tolkning. Här har dirigenten **Andrea Marcon** och **Magdalena Kožená** valt att accentuera dramatiken och det dansanta. Resultatet är oemotståndligt.

Redan öppningsspåret, "Zefiro torna", lägger den musikaliska ribban högt och strax därpå det ljuvliga lamentot, "Lamento della ninfa", som här torde vara en av de främsta inspelade någonsin. Kožená har med sig en kvartett solister, counter-tenoren **David Feldman**, tenorerna **Jakob Pilgram** och **Michael Feyfar** samt basen **Luca Tittoto**. De kompletterar vackert klangen, inte minst i "Lamento della ninfa" eller i den dramatiska *Combattimento di Tancredi e Clorinda*.

Magdalena Koženás mezzosopran är som gjord för denna musik, den mjuka strävheten ger en dramatisk klangtätthet som skapar en musikalisk närvaro av högsta klass. Hon har också en röst som låter sig reproduceras digitalt, att höra henne live gör knappast någon besviken, något som ju emellanåt inträffar, då alla röster verkar stora på inspelningar.

La Cetra under Marcon gör sitt till, svikten är god och de bildar ett slags instrumentella röster som tävlar ikapp med sången. Den 4 februari 2018 kan Kožená höras i Göteborgs konserthus tillsammans med Le Concert d'Astrée under Emmanuelle Haïms ledning. Den konserten, liksom denna cd, anbefalles å det varmaste. :|| Claes Wahlin

CLEOPATRA – BAROQUE ARIAS

Regula Mühlemann, sopran
La Folia Barockorchester/Müller
Sony Classical 8898540712 [1 CD]

Distr: Sony

Åtskilliga är de liknelser man frestas att ta till efter att ha lyssnat på den schweiziska sopranen **Regula Mühlemanns** nya cd med barockarior på temat Kleopatra: ljuv som ett klockspel, frisk som en porlande alpbäck eller gnistrande som snö i solsken. Låt vara att liknelserna tycks vara förankrade nära hennes födelsestad Luzern, men så tycks också hennes röst vara som uppfödd på ett slags oförstörd naturs renhet. Hon har en stämma som existerar oberoende av kroppen. Med ett elegant legato och en styrka som utan minsta lilla hörbara ansträngning, framstår de arior hon här framför som pånyttfödda.

Nu är flera av dessa närmast också just det. Kompositörer som **Carl Heinrich Graun**, **Giovanni Legrenzi** eller **Johann Mattheson** är knappast hushållsnamn, ens för barockälskare. **Vivaldi**, **Hasse** eller **Alessandro Scarlatti**, för att inte tala om **Händel**, står för de mer kända ariorna här.

Temat (soloskivor av operasångare ska numera ha ett sådant) är alltså den beryktade Kleopatra, men barockens dekorum var inte så förtjust i historierna om hennes dekadenta fester, snarare är det den tragiska drottningens öde som tonsätts. Nästan varenda aria handlar om hennes snara död.

Gott så, inte minst i utsnittet från Hasses *Marc 'Antonio e Cleopatra*, en serenata ur vilken två arior är hämtade. Böljande melodios förtjänar hela verket uppmärksamhet. Samma sak med Matthesons *Die unglückselige Cleopatra, Königin von Egypten*. De täta klangerna, den rika atmosfären, gör att man vill höra mer av detta musikaliska snille – han var också sångare, kapellmästare och musikteoretiker.

La Folia under **Robin Peter Müller** har god svikt och ger vackert stöd åt Mühlemann. Nämnas bör också orkesterns harpist, **Katerina Ghannudi**, som dessutom sjunger duett med Mühlemann på cd:ns sista spår, en tarantellaliknande, munter historia utan död från *Giulio Cesare in Egitto* av **Antonio Sartorio**. ■■ Claes Wahlin

L'OPÉRA

Jonas Kaufmann, tenor
Bayerisches Staatsorchester/de Billy
Sony Classical 88985390832 [3 CD]

Distr: Sony

Nog har han lärt sig franska, **Jonas Kaufmann**, efter att han i början av sin karriär, enligt egen utsago, närmast var generad för sin bristande språkbehandling. Det var i början av 2000-talet, men sedan flera år tillbaka är hans franska god när det gäller operasång. Det hörs på hans senaste cd, *L'Opéra*, där det inte handlar om *grand opéra*, utan snarare om verk som gick under beteckningen *opéra comiques*, och dess 1800-talstradition. Få av dessa uruppfördes på Garnieroperan, ett hus som ändå får pryda den påkostade cd-utgåvans insida och där förvisso flera av verken kom att spelas.

Vi bjuds på arior av **Gounod**, **Massenet**, **Thomas**, **Bizet**, **Lalo**, **Offenbach**, **Meyerbeer**, **Halévy** och **Berlioz** – kompositörer vars operor av något slags in-och-utvänd tradition sällan framförs i svenska operahus. Här får Kaufmann röra sig över ett brett register, från lite luftigare arior som Gounods *Romeo och Julia*, över Bizets *Carmen* och *Pärlfiskarna* till Massenet (*Manon* och *Le Cid*) och Berlioz' *Fausts för-dömdelse* och *Trojanerna*.

Och nog har han resurser för detta. Rösten är framför allt snygg och stark. I Kaufmanns fall ska man kanske veta att styrkan inte är riktigt lika drabbande på scen, där i alla fall jag imponeras mer av röstens bärighet. Den hörs ju också här, hans långa, vackra fraseringar som kommer till sin rätt i denna franska repertoar, främst kanske i "Inutiles regrets!" ur *Trojanerna*, den aria där Aeneas inte utan förtvivlan övertygar sig själv om att lämna Dido i Kartago.

Massenet är en annan kompositör som sitter som gjuten för Kaufmann, medan Bizet kräver lite mer bett, även om han här under **Bertrand de Billys** ledning och den eminenta Bayerisches Staatsorchester har valt att försöka sjunga fransk opera som fransmän gör, alltså med tonvikt på det melodiska och klangmättade, inte på dramatiskt effektsökeri. Så visst, det är snyggt och på flera sätt både njutbart och elegant. Men nog är hans röst egentligen mer sydd för det dramatiska facket. ■■ Claes Wahlin

DEBUSSY:
PELLÉAS OCH MÉLISANDE

Kožená, Gerhafer, Finley, Selig, Fink, Bloom, Mädler.
London Symphony Orchestra/Rattle
LSO 0790 [3 CD, 1 Blue-ray]

Distr: Sony

Plötsligt kunde **Claude Debussys** enda opera *Pelléas och Mélisande* höras lite här och var i Sverige. Ett konsertant framförande i Berwaldhallen 2015 följdes av uppsättningar året därpå på både Kungliga Operan och Malmö Opera. Fransk opera har av outgrundliga anledningar spelats mycket sparsamt i Sverige. Bizets *Carmen* är undantaget som bekräftar den tysta regeln. När väl något från den franska repertoaren dyker upp, så är det ofta samma operor som satts upp, och med långa mellanrum: Poulencs *Karmelitsystrarna*, Offenbachs *Hoffmanns äventyr* eller kanske Gounods *Faust*. Den rika, franska barockoperan – Lully, Rameau, Campra – sätter inte ens Drottningholmsteatern upp.

Kanske är de täta framförandena av Debussys opera ett stillsamt tecken på en kursändring. De tre produktionerna under 2015/16 var alla av god musikalisk halt, så även om *Pelléas och Mélisande* skiljer sig från annan opera, i mångt och mycket är den musikaliskt säregen inom genren, så har den det gemensamt med den av Debussy beundrade Wagner, att de oupplösta harmonierna håller uppmärksamheten. Den är helt enkelt dramatisk, om än inte med bleck i forte.

Maurice Maeterlincks drama, förlagan, hör hemma i symbolismen. Drömmar och det undermedvetna där kärleken och döden spelar sitt ödesmättade spel är ju närmast ett stoff som är motsatsen till de operaklassiker från samma tid som spelas oftare: Puccinis verismo eller Richard Strauss expressionistiska verk.

Föreliggande liveinspelning radar upp en sällsynt god solistensemble. **Christian Gerhafer** som Pelléas kunde höras i Berwaldhallen, och tillsammans med **Magdalena Koženás** Mélisande bildar de här ett musikaliskt drömpar. Mjuka, täta röster som ligger som sammet mot orkesterns klangväv. **Gerard Finleys** Golaud och **Franz-Josef Seligs** Arkel, två basröster med pondus, har också det slags försonande timbre som gifter sig med såväl orkester som övriga

solister. Därtill **Bernarda Finks** altstämma som Geneviève, **Joshua Blooms** Doktor/Herde och gossopranen **Elias Mädler** som barnet Yniold (som saknar biografi i programhäftet, men är en uppmärksam, mycket ung artist. Han har bland annat framträtt som solist hos Tölzer Knabenchor).

Jämfört med Bernard Haitinks inspelning med Ann Sofie von Otter från 2000, också den en liveinspelning, så är **Simon Rattles** snäppet mer elegant. Haitink gav utrymme åt vokal dramatik. Rösterna, förvisso goda, avvek en smula från orkesterns klang. Rattle håller allt i samma över- eller underjordiska drömvärld: tätt, suggestivt och mjukt. Det finns inga repor mellan orkesterns stämmor och solisternas. ■■ Claes Wahlin

PFITZNER:
DIE ROSE VOM LIEBESGARTEN

Weber, Caves, Räsänen.
Chor der Oper Chemnitz, Robert Schumann-Philharmonie/Beermann
CPO 777 500-2 [3 CD]

Distr: Naxos

I **Hans Pfitzners** opera *Die Rose vom Liebesgarten*, som uruppfördes i Ebersfeld 1901, heter huvudpersonerna Siegnot och Minneleide. Mer behöver kanske inte sägas om hur verket ska klassificeras operahistoriskt. Det inleds dessutom med en grupp flickor, som visserligen inte sjunger "weiala weia" men väl "eia hileia". Andra liknande exempel är legio.

Mer wagneriansk än Pfitzner i denna hans andra opera kan man knappast vara. Litet väl ofta glider han över gränsen till det rent epigonala men ingalunda hela tiden. Problemet ligger mer i det svaga librettot, förfärdigat av en av Pfitzners ungdomsvänner, **James Grun**. Pfitzner blev med åren själv medveten om bristerna men försökte i alla fall få *Die Rose vom Liebesgarten* uppförd i Wien. Gustav Mahler var inte trakterad. Dock ansattes han av hustru Alma och sin unge Pfitzner-beundrande protegé Bruno Walter, och till slut föll Mahler

till föga och dirigerade själv Wienpremiären 1905. Det blev något av Pfitzners stund i livet. Trots den framgång han senare fick med sitt främsta verk, operan *Palestrina*, kom hans liv att förmörkas av paranoia och grälsjuka. Men där i Wien 1905 glömdes han alldeles sin sedvanliga antisemitism, var stolt över äran och hänfördes av Mahlers dirigeringskonst.

Operan börjar i det paradiska Liebesgarten, där fruktbarhet dyrkas med mycket kyska ritualer. Riddaren Siegnot får en ros med sig av Frau Minne själv och drar ut i världen, där han omedelbart förälskar sig i älvadrottningen Minneleide. Men hon vågar inte följa med tillbaka till paradiset, och den Klingsor-liknande Nacht-Wunderer (den nattliga trollkarlen) ställer till det för dem så till den grad att de till slut båda dör. Men i ett avslutande "Nachspiel" väcks de till liv igen av ett "Sonnenkind", solskensbarn, och den förvirrade historien slutar lyckligt.

Musiken är förvisso på många sätt wagneriansk men inte slaviskt. Jag lyssnade på den även utan att följa texten och då föreföll operan mer attraktiv. Det är inget beröm för ett musikdramatiskt verk men anger var de största bristerna finns. Pfitzner skapar klangligt baserade stämningar med åtskillig fantasi och kommer ofta med överraskande instrumentala effekter mitt i det svepande storvulna. Ett problem är dock hans närmast pryda förhållande till kärlek och erotik. Wagners sensuella kromatik tog han inte efter, och inte hör man i musiken att det på något sätt tänder mellan Siegnot och Minneleide.

Operan i Chemnitz dristade sig 2009 att pröva detta även i Tyskland ytterst sällan spelade verk på nytt, och cpo, som aldrig tvekar inför smal repertoar, passade på att dokumentera denna tidigare inte inspelade opera.

Man imponeras av standarden vid en mindre provinsscenen som Chemnitz. **Frank Beermann** och hans Robert Schumann-filharmoniker gör en helhjärtad insats i orkesterdiket, och särskilt **Kouta Räsänen** formar pregnanta figurer i flera basroller. **Erin Caves** är spänstigt hjälttetenoral som Siegnot, och **Astrid Weber** som Minneleide har en bärig dramatisk sopran, även om en litet mer lyrisk röst inte hade skadat. ■ Lennart Bromander

YOUR NEXT TOUR AB
- DIN BÄSTA RESEKLUBB

Upplevelserik musikkryssning på floden Rhen med m/s ROYAL CROWN

STOCKHOLM – BASEL – STRASBOURG – MAINZ/RÜDESHEIM – RÜDESHEIM – OBERWESSEL (Lorelei-klippan) – KOBLENZ – KÖLN – AMSTERDAM

25 augusti – 1 september 2018

Följ med på en fantastisk resa på floden Rhen från Schweiz genom Frankrike och Tyskland till Holland ombord på m/s Royal Crown. Under färden med denna bekväma och lyxigt inredda flodkryssare bjuds vi de mest utsökta rätter tillsammans med viner från regionerna. Vi gör också många strandhugg med guidade rundturer, kulturhistoriska besök och tillfälle till provning av såväl Rhenviner som Alsaceviner. Dessutom bjuds vi musikaliska salonger ombord med våra egna artister och pianist i världsklass. Som reseledare medföljer Tomas Svendén från Your Next Tour i Stockholm.

RESEFAKTA

Resmål: Kryssning på Rhen från Basel till Amsterdam.

Resans längd: 8 dagar.

Pris per person, del i utsides dubbelhytt: 25.550:-

Pris per person, del i Panoramakabin, Junior Suite: 35.550:-

Tillägg utsides hytt för eget bruk: 7.000:-

I priset ingår:

Flyg från Stockholm/Köpenhamn – Basel – Amsterdam – Stockholm/Köpenhamn. Lyxkryssning med m/s ROYAL CROWN, helpension frukost, förmiddagskaffe/te, lunchbuffé, eftermiddagskaffe/te, middag, vickning: Till lunch och middag ingår vin och alkoholfria drycker.

Guidade utflykter, på engelska, i Strasbourg, Rüdesheim/Kloster Eberbach, Oberwessel, Koblenz/Etz, Köln och Amsterdam.

Vänta inte för länge med bokning. – tidigare resor med m/s ROYAL CROWN har sålt slut mycket snabbt.

Förändringar kan förekomma p.g.a. vattenståndet i Rhen.

Rederiets speciella bokningsregler gäller.

Livet ombord: Dagtid råder ledig klädsel. Glöm inte bekväma skor för utflykterna!

Till middag klär man gärna upp sig. Ombord finns lite souvenirshop, bibliotek, salong och bar.

Valuta att ha med: i Schweiz använder man Schweizerfranc annars Euro. De vanligaste kontokorten accepteras. Resan publicerad 2017-08-17

Se hela programmet dag för dag på www.yournexttour.com

FÖRETAG OCH FÖRENINGAR VI SKRÄDDARSYR ERA RESOR EFTER ÖNSKEMÅL!

YOUR NEXT TOUR AB

- DIN BÄSTA RESEKLUBB

Lill-Jans Plan 2 114 25 Stockholm
info@yournexttour.com

Tel: 08-611 51 50
www.yournexttour.com

KUNGLIGA OPERAN

operan.se

Bilj. tfn: 08-791 44 00

Rossini **Askungen**: 25 premiär,
29/11, 2, 5, 8, 11, 14, 27/12, 2, 4,
18, 31/1, 3/2.

Borisova-Ollas **Dracula**:
27/11, 1, 4, 7/12.

Lehár **Glada änkan**:
30/11, 12, 19, 26, 28/12, 10,
13, 16/2.

Strauss **Elektra**: 10 nypremiär,
13, 16, 24, 27, 30/1, 4/2.

Puccini **Tosca**:
20, 23, 26/1, 1, 6, 14, 17, 19,
21/2, 7/3.

Verdi **Aida**: 24 premiär,
26/2, 5, 8, 14/3.

Giordano **Fedora**: 10, 13, 16/3.

GÖTEBORGSOPERAN

opera.se

Bilj. tfn: 031-13 13 00

Lloyd Webber **The Phantom of
the Opera** (musikal): 26/11, 7, 8,
9, 10, 27, 28, 29, 31/12, 2, 10, 11,
13, 14, 17, 19, 21, 24, 26, 27, 30/1,
1, 2, 8, 9, 10, 16, 17, 23, 25, 28/2,
9, 10, 16, 17, 21/3.

Weill **De sju dödssynderna**
och Puccini **Gianni Schicchi**:
1, 3, 5/12.

Bellini **Norma**: 2 premiär,
6, 13, 21, 30/12, 7, 12, 20, 28/1, 4/2.

Strauss **Ariadne på Naxos**: 3 premiär,
7, 11, 15, 18, 21, 24/2, 1, 4/3.

Rossini **Barberaren i Sevilla**:
24, 29/3.

**MALMÖ OPERA
OCH MUSIKTEATER**

malmoopera.se

Bilj. tfn: 040-20 85 00

Bock **Spelman på taket**:
24, 25, 26/11, 1, 2, 3, 12, 13, 15,
16, 19, 20/12, 3, 4, 6, 12, 13, 20,
30, 31/1.

Humperdinck **Hans och Greta**:
9 nypremiär, 14, 17, 21, 26, 27/12,
5, 7, 14, 21/1.

Verdi **Rigoletto**: 24 premiär,
29, 31/3.

FOLKOPERAN

folkoperan.se

Bilj. tfn: 08-616 07 50

Puccini **Turandot**:
24, 25, 26/11.

Rimskij-Korsakov: **Mozart och
Salieri** och Salieri: **Prima la musica
e poi le parole**: 14 premiär,
16, 18, 24 (två förest.), 25, 27/2,
2, 4, 6, 9, 10, 13, 16, 18, 20, 23, 24,
26, 27/3, 3, 6, 8, 10, 13, 14/4.

WERMLAND OPERA

wermlandopera.com

Bilj. tfn: 054-21 03 90

Strauss d.y. **Läderlappen**: 22 premiär,
24/2, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 28, 29/3.

*Boka dina annonser
via vår samarbetspartner!*

Beställ annonsprislistan för 2018 redan nu!

Nr 1/2018 utkommer den 21 februari och
bokningsstoppet är satt till den 23 januari.

Alex Simonsson,
alex@sb-media.se

Swartling & Bergström Media
Birger Jarlgatan 110
114 20 Stockholm
Tel 08-545 160 63. www.sb-media.se

S&B
SWARTLING & BERGSTRÖM MEDIA

25/11 ASKUNGEN

Rossini. D: Spinosi. Rudström, Hellgren Staykov, Osbeck, Bang, Persson, Eleby, Schwartz. Direktsändning från Kungliga Operan, Stockholm.

2/12 NORMA

Bellini. D: Andretta. Karnéus, Falk Winland, Lind, Lorentzon, Hammarlund, Ralphsson. Direktsändning från premiären på Göteborgsoperan.

8/12 BORGEN I VATTNET

Sallinen. D: Matvejeff. Heoskinen, Koskela, Knihtilä, Jyllys, Hakala. Från uruppförandet 8/7 2017, Olofsborg, Nyslott.

9/12 AINO

Melartin. D: Mäkela. Juntunen, Kotilainen, Anttila, Kaappola, Packalen. Konsertant framförande 26/5 2017, Finlands Nationalopera, Helsingfors.

16/12 THE IMPORTANCE OF BEING EARNEST

B T Andersson. D: B T Andersson Durán, Öberg, Hübinette, Hamrin, Tobiasson, Vis, Holmberg, Sventelius. Föreställningar 7 och 9/8 2017, Bröllopsalen, Vadstena slott.

23/12 FIGAROS BRÖLLOP

Mozart. D: Bicket. Plachetka, Willis-Sörensen, Karg, Malfi, Pisaroni. Direktsändning från Metropolitanoperan, New York.

30/12 DEN ORLEANSKA JUNGFRUN

Tjajkovskij. Dudnikova, Agadzjanyan, Feminear, Burdenko. Konsertant framförande 12/4 2017, Victoriasalen, Genève.

6/1 SIBIRIA

Giordano. D: Hindoyan. Yoncheva, Krahan, Carby. Konsertframförande 22/7 2017, Berliozoperan, Montpellier.

13/1 PÅ SICILIEN OCH PAJAZZO

Mascagni/Leoncavallo. D: Luisotti. Sementjuk, Alagna, Lučić, Kurzak, Gagnidze. Direktsändning från Metropolitanoperan, New York.

20/1 MARIA STUARDA

Donizetti. D: Arrivabeni. Rebeka, Remigio, Varriale, Fanale, Luongo, Cigni. Föreställning 22/3 2017, Romoperan.

27/1 TOSCA

Puccini. D: Nelsons. Yoncheva, Grigolo, Terfel. Direktsändning från Metropolitanoperan, New York.

3/2 ARIADNE PÅ NAXOS

Strauss. D: P Ringborg. A Persson, Jones, Frank, M Persson, Asplund, M Karlsson, Paulsson, A Johansson. Direktsändning från premiären på Göteborgsoperan.

16/1 RIGOLETTO

Verdi. D: Joel. R: McVicar. Platanias, Crowe, Fabiano. Live från Covent Garden, London. Repris 22/1.

7/2 TOSCA

Puccini. D: Ettinger. R: Kent. Pieczonka, Calleja, Finley. Live från Covent Garden, London. Repris 12/2.

sf.se/merpablo

**Folkets Hus
och Parker**

OPERA LIVE**27/1 TOSCA**

Puccini. D: Levine. Yoncheva, Grigolo, Terfel. Direktsändning från Metropolitan, New York.

3/2 ASKUNGEN

Rossini. D: Burstedt. Rudström, Bang, J. Persson. Direktsändning från Kungliga Operan, Stockholm.

10/2 KÄRLEKSDRYCKEN

Donizetti. D: Hindoyan. Yende, Polenzani, Luciano, D'Arcangelo. Direktsändning från Metropolitan, New York.

24/2 LA BOHÈME

Puccini. D: Armiliato. Yoncheva, Phillips, Fabiano, Meachem. Direktsändning från Metropolitan, New York.

livepablo.se

facebook.com/livepablo

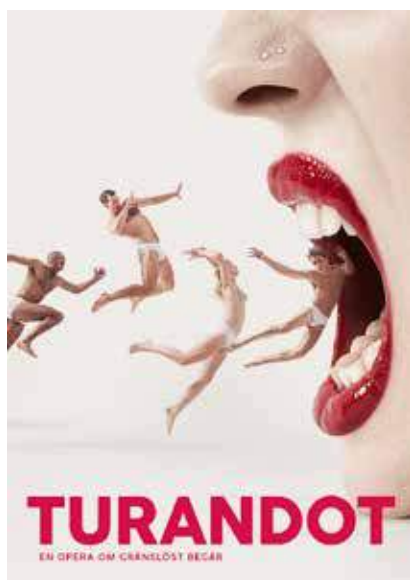
twitter.com/livepablo

instagram.com/livepablo

youtube.com/folketshusparker

ORGASMOPERA PÅ FOLKOPERAN

Folkoperan gör orgasmopera. Kom för att få komma. Spela in din urkraft och skicka in den till teatern. Vad finns det för likheter mellan att sjunga opera och att ha sex?

Detta är rubriker, förslag och frågor som rörts upp i marknadsföringen av höstens produktion av *Turandot* på Folkoperan.

PR-byrån Ingo gjorde för Folkoperan en uppmärksam och framgångsrik reklamkampanj till *Förklädd Gud*, där man synliggjorde de människor som lever jämte oss andra i Sverige, men som existerar utanför systemet. De man i dag kallar EU-medborgare. Hjalmar Gullbergs text inleds med orden "Ej för de starka i världen, men för de svaga." Verket förde fram budskapet att "är Gud på jorden, vandrar han förklädd". Kampanjen speglade verkets innehåll och konceptet höll.

Höstens reklamkampanj kom – som sig bör – ungefär en vecka före premiären. Repetitionsarbetet med *Turandot* hade nått sitt slutskede, och vi upplevde att vårt gemensamma arbete lett fram till en stark uppsättning, ett verk vi alla kunde stå för och känna oss stolta över.

När man tackar ja till en roll på Folkoperan, är det inte utan en liten bävan i maggropen; vad kommer att förväntas av mig? Vad är det för "koncept" man tackar ja till? Det ingår i Folkoperans uppdrag att utveckla och förnya konstformen och att nå nya målgrupper, och det är ett uppdrag att tas på allvar. Folkoperan vill vara en vågad, intim och oväntad banbrytare. Vad skulle detta innebära i *Turandot*? Skulle det utspelas i någon bisarr dystopisk subkultur i utkanten av ett industriområde och skulle Liù behöva visa bröstet som någon sexslavinna i Turandots dominansrike? Jag var redo att protestera, och det med emfas.

Under produktionsteamets inledande presentation skingrades all oro. Verket skulle snarare komma att handla om Calafs inre resa. *Turandot* skulle vara en opera om gränslöst begär. Vi hade långa samtal kring vad dessa begär kunde kretsa kring, och kom snabbt fram till att de inte nödvändigtvis behövde vara av sexuell natur. Vi talade

om begär på den nivån att en människa var redo att förstöra en annans liv för att uppnå det åtrådda – det fanns hur många exempel på det som helst.

En vd var beredd att ignorera vetenskapen om att andra människor långt borta måste arbeta under slavliknande förhållanden för att hålla ner produktionskostnaderna här. En människa som ville bära päls var beredd att blunda för det barbariska i pälsindustrin. En alkoholist, narkoman eller sexmissbrukare ljög inte bara för sig själv och sin omgivning, utan var beredd att försvara sitt riskbeteende djupt ner i fördärvet. Exemplen var oändliga. Begär efter respekt, kärlek, makt, adrenalinkickar, status, pengar och mycket mer.

Vår uppsättning skulle kunna ses genom flera linser, beroende av vilka referensramar den enskilde besökaren själv hade. Operan kunde upplevas som en klassisk saga; prinsessan och alla friarna, och prinsen som till slut vann henne. Eller som en föreställning om Calafs inre resa; om att nästan alla på scen – utom de verkliga personerna pappa Timur och Liù – egentligen var olika delar av Calaf själv. Alla personer speglade de olika röster vi alla bär inom oss och de masker vi visar utåt – vi talar till oss själva, övervinner våra egna rädslor, tvekar, fäller mentala krokben för oss själva och tvingar oss framåt för att nå dit vi vill. En del kanske kunde se teologiska symboler i karaktärerna. Liù kunde symbolisera livet självt, eller ses som en Kristusfigur, som väljer att vara priset som måste betalas för den allomslutande kärleken. Eller för att händelserna ska kunna nå nästa dimension. Ett kapitel i livet måste avslutas för att lämna plats för ett nytt. Sorgen är prislappen på den största kärleken – detta upplever vi som starkast när en närstående dött eller på annat sätt lämnat oss. Lika avgrundsdjup som tomheten och smärtan är, lika mycket har vi älskat.

Uppsättningens sirener, de unga männen i nakna kvinnomasker med bröst, symboliserade även de olika saker. De "ansiktslösa knullen", könsindustrin, frestelserna som alltid kommer att finnas där ute, och som få orkar stå emot. De skulle vara varelser som inte gick att definiera, som ändå talade sitt tydliga språk utan att någon behövde stå där, naken, och bli hanterad eller uttittad. Vi var alla fullkomligt trygga med varandra och bekväma inför

varandra, och som sagt; detta hade utvecklats till en produktion vi alla kände oss berörda av och stolta över.

Därför kom den första reklamkampanjen som en kalldusch, trots att vi fått information om kampanjen innan. NEEJ!! Vad gör de?? Varför?? Detta är inte alls en opera om orgasm?! Efter all psykologisk djupdykning, alla samtal, allt arbete, vad gjorde de? Hade de ens förstått mer än att *Turandot* är en opera om gränslöst begär?

Artisterna upplevde skam och frustration. Reklamen korrelerade inte till det arbete vi gjort, och var missvisande. Nåväl. Vi fick se det som en "pr-ploj", och tänka att de som inte brukade gå på Folkoperan och som trodde att de skulle få se "orgasmopera" förhoppningsvis skulle fastna för själva konstformen, även om de skulle bli snuvade på sextet. Och att de som blivit avskräckta av kampanjen snart skulle nås av ryktet att inget naket förekom, och inga orgasmer heller. Jag kom vid närmare eftertanke, under en radiointervju, på att det absolut gick att dra relevanta paralleller mellan att sjunga och att älska. Inget konstigt alls. Och sen sjösattes operan, och kampanjen föll i glömska.

Information om den uppföljande "Kom för att komma"-delen av reklamkampanjen damp ner i våra digitala brevlådor någon månad senare, och vi ombads dela den och sprida den på sociala medier. Men där var gränsen nådd. Ingen ville sprida den. Eller kunde ens förstå den. Den kändes så pueril, så dum. Som om ingen av de pr-ansvariga sett operan. Naturligtvis måste Folkoperans ledning ha givit sitt medgivande till dessa kampanjer, men jag misstänker (med tanke på att den kampanjen snabbt togs bort) att de, liksom Folkoperans artister och publik, nu känner att irrelevant sex för effektens skull inte längre är vare sig nyskapande eller nödvändigt. ❏

Henriikka Gröndahl, operasångare
Aktuell som Liù i Turandot på Folkoperan

Frun tar tunnelbanan för att övervara urpremiären på *Dracula* på Kungliga Operan. På T-Centralen stöter hon ihop med teaterns förre chefsdramaturg, **Stefan**

Johansson, som lägger ut texten om verkets tillblivelse, vilket bara ökade Fruns förväntningar. Vi går Drottninggatan fram och sneddar in på Fredsgatan. Då möts vi på Gustav Adolfs torg av ljudbangar av sällan

hört slag. På operafasaden projicerades illusoriskt flygande fladdermöss och blodet rann utefter väggarna. Väl inne i den trånga entréhallen låg dimman tät.

Till slut kom föreställningen igång, men tio minuter före paus utlöstes brandlarmet. All publik måste snabbutrymmas ut på Gustav Adolfs torg, men tack och lov regnade det inte denna gråmurriga lördagskväll. I femton minuter fick vi vänta på att få komma in. Röken hade vandrat upp i operahuset till våningsplan sju och ett fönster som skulle varit stängt stod på vid gavel – det var tydligen detta som utlöste brandlarmet. Det hela kändes som en happening, ungefär som det ingått i spelet. Frun upptäckte dock att några operahabituéer som inte tål rök på scen hade gått hem efter rökutvecklingen.

Efteråt drog Frun sig till minnes att *Dracula* är i gott sällskap – även andra urpremiärer har blivit avbrutna, om än inte av samma anledning. Då Puccinis *Tosca* skulle uruppföras på Teatro Costanzi i Rom 1900, blev föreställningen till och med bombhotad via ett anonymt brev. Av den anledningen genomfördes grundliga kroppsvisiteringar av publiken, och de som inte släpptes in förde ett förskräckligt oväsen, som smittade av sig på dem som satt inne i salongen under början av första akten. Allmänt tumult uppstod, och efter att dirigenten slagit av drog man ner ridån. Nationalsången spelades och efter att lugnet

hade infunnit sig, släppte man in resten av publiken och tog om första akten från början. Därefter förflöt allt utan några missöden. Som bekant har *Tosca* stått på repertoaren på världens operahus sedan dess. Återstår att se om *Dracula* röner samma öde även i det avseendet. :||

God Jul och
Gott Nytt År!

NYA MUSIKRESOR FÖR SJÄLEN

OPERAHELG I VILNIUS OCH RIGA

DEN GAMLA BAROCKSTADEN VILNIUS var Europas kulturhuvudstad 2009. Det visar sig inte minst inom scenkonstens område – följ med till operans magiska värld och se Strauss "Läderlappen" i Vilnius och Puccinis "Turandot" i Riga. Här njuter vi av drama, skönhet och komik. På vägen passerar vi Trakai och i Riga går vi på Art Nouveau och besöker Europas vackraste 1700-talsslott Rundale. Ciceron på resan är NIKLAS LINDBLAD.

4/1 • 4 DAGAR

OPERA OCH ARKITEKTUR I VALENCIA

EN HÄRLIG OPERAUPPLEVELSE på Valentias moderna operahus Palau de les Arts Reina Sofia som bjuder på "Tosca". Arkitekturen i gamla och nya Valencia är en annan höjdpunkt på resan med Calatravas magnifika moderna stadsdel i Valencia & Gandía med maktfamiljen Borgias palats. Ciceron på resan är CATHERINE URWITZ.

6/5 • 5 DAGAR

OPERA I BRATISLAVA MED WIEN

I SLOVAKIEN. SKÖNHETEN VID DONAU. finns två förnåma operahus. På det äldre operahuset, stramt utsmyckad i nyrenässans ser vi Mozarts "Don Giovanni" och på det yngre som är modernt, luftigt och upplagt för den mest utrymmeskrävande operakonst ser vi J.F. Halevys "Judinnan". Ciceron är svensktalande DENISA VITEKOVA. Dessutom går vi på stadspromenader, konstmuseum, provar vin och åker båt till Wien.

19/4 • 4 DAGAR

OPERA KONST & GASTRONOMI I BASKIEN

SPANIENS MEST MONDÄNA KONST och kulturlandskap har vuxit upp längs den gröna Atlantkusten – i Bilbao och San Sebastian, med juvelen Guggenheim. Baskisk gastronomi är Europas mest uppmärksammade kök just nu och Regionens nya operahus firar triumfer. Här ser vi Bellinis "Norma". Ciceron är JAKOB WILHELM AARSHEIM.

24/5 • 6 DAGAR

info@favoritresor.se
Tel 08-660 18 00
WWW.FAVORITRESOR.SE

FAVORIT
RESOR FÖR SJÄLEN

FLER RESOR:

Mallorca med musik | 17/2
Opera i Kroatien | 9/3
Opera & konsert i Oslo | 14/3
Musikens Dresden | 20/4
Opera i Helsingfors | 26/4

OPERA AV VINCENZO BELLINI

NORMA

EN HÄRSKARINNA LIKA KÄRV OCH SKÖN SOM MÅNEN

PREMIÄR 2 DECEMBER 2017

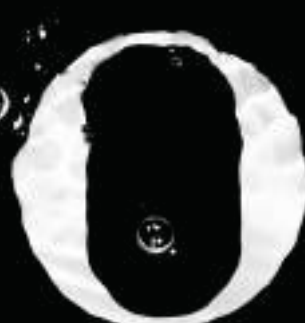
Spelas t o m 4 februari 2018

Dirigent **Giancarlo Andretta**
Regi och scenografi **Stéphane Braunschweig**
Kostymdesign **Thibault Vancaenenbroeck**
Ljusdesign **Marion Hewlett**
Koreografi **Johanne Saunier**

Pollione **Tomas Lind**
Oroveso **Anders Lorentzson**
Norma **Katarina Karnéus**
Adalgisa **Ida Falk Winland**
Clotilde **Karin Hammarlund**
Flavio **Daniel Ralphsson**

GöteborgsOperans Kör
GöteborgsOperans Orkester

GÖTEBORGS
OPERAN

Köp biljetter och boka bord i GöteborgsOperans Restaurang
031-13 13 00. www.opera.se